MASTERPLAN KASTEELLANDSCHAP ASTEN

MASTERPLAN
KASTEELLANDSCHAP ASTEN

In opdracht van de Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten

Arnhem/Asten, maart 2004

Belvedere
Stimuleringsfonds voor Architectuur
the Netherlands Architecture Fund
LEADER+
VLAARDINGERBROEK & WEVERS
creativity in conservation
bosch slabbers

Het bekoorlijke landschap dat ik vanochtend zag, bestaat ongetwijfeld uit ongeveer twintig tot dertig boerderijen. Miller bezit dit veld, Locke dat ginds en Manning het bos erachter. Maar geen van hen is eigenaar van het landschap. De horizon heeft een eigenschap die niemand heeft behalve diegene die alle delen kan integreren ...

R.E. Emerson

Woord vooraf

Het Masterplan Kasteellandschap Asten is een initiatief van de Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten (SBKA). Het is een resultaat van 9 maanden overleg tussen de bewoners en de gebruikers van het kasteellandschap: de bewoners van de kasteelboerderij en de boeren en tuinders uit de onmiddellijke omgeving. Dit Masterplan wordt dan ook gedragen door alle in de colofon genoemde bewoners-participanten.

Ook de voor dit gebied relevante instanties, zoals de stuurgroep Heusden, de gemeente Asten, de provincie Noord-Brabant, het waterschap Aa en Maas, het Brabants Landschap, de Stichting Toeristisch Actief Asten, de VVV, en de Adviesraad SBKA hebben op verschillende momenten een ondersteunende en/of adviserende rol gespeeld in dit proces. Hoogtepunt in het traject was de workshop *Kasteellandschap Asten: Oude wortels, nieuwe tradities* op 29 oktober 2003 met medewerking van verschillende externe deskundigen.

Het Masterplan is opgesteld door bureau Bosch Slabbers tuin- en landschapsarchitecten in samenwerking met architectenbureau Vlaardingerbroek en Wevers. Zij hebben daarbij dankbaar gebruik kunnen maken van het landschapshistorisch onderzoek van Bas Hollander (Wageningen Universiteit).

Naast de verbetering van de bouwkundige en landschappelijke kwaliteit van het kasteelcomplex streeft dit Masterplan nadrukkelijk naar een diepere en bredere beleving van de eigen geschiedenis en identiteit onder de Astense en Heusdense bevolking. Om die reden heeft de Stichting Bernardine Beenackers-Heeren van Kleioskoop Erfgoededucatie gevraagd een historische lesbrief te ontwikkelen in overleg met en voor de omliggende scholen. Dit alles om aan te tonen dat het hier niet louter en alleen gaat om het behoud van een vergaan kasteel van stenen maar vooral ook om de verdere ontwikkeling van levende cultuurhistorie van en door mensen.

Dit initiatief is financieel mogelijk gemaakt door een projectsubsidie Belvedere en financiële ondersteuning van het EU fonds Leader+.

Graag wil ik subsidiegevers, uitvoerders, participanten en alle andere betrokkenen en deskundigen bedanken voor de constructieve samenwerking in dit unieke project.

Jos Gommans
Projectleider

0 Inhoudsopgave

	WOORD VOORAF	5
1	INLEIDING	9
2	ANALYSE	13
3	KWALITEITEN EN KNELPUNTEN	29
4	ONTWIKKELINGEN	43
5	VISIE	47
6	UITWERKING KASTEELLANDSCHAP	51
7	UITWERKING KASTEELTERREIN	61
8	UITWERKING RUINE	75
9	ERFGOEDEDUCATIE	79
10	PROJECTEN	81
	COLOFON	89

Asten
Het Liender
Biesvelden
Ostade
Sportpark
Klooster
N609
Mariahoeve
Hazel
donk
Zuiverings inst
Hazeldonk
Ruïne
De Bergen
Heesakkerweg
Het
Polderweg
Pannenhoe
Vaarsen
hof
Punder
man
Mulderswег
N266
Broekstraat
Heusden
Sportterrein
Waardesv

1 Inleiding

Tussen Asten en Heusden ligt, verscholen in het groen, het voormalig Kasteel Asten. Het landgoed ligt in het dal van de Voordeldonksche Broekloop, een zijtak van de Aa. Het centrum van het landgoed wordt gevormd door een ruïne, omgeven door een gracht. In de voorburcht, vroeger in gebruik als boerderij, is een aantal woningen gerealiseerd. Een deel van de bewoners heeft zich verenigd in de Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten.

Landschap in ontwikkeling

Kasteel en voorburcht zijn bijzondere monumenten. De ontwikkelingen op en rondom het kasteelterrein hebben er echter toe geleid dat de bestaande en historische kwaliteiten onder druk zijn komen te staan. Van oudsher was er een nauwe relatie tussen kasteel en omringend landschap. In de huidige situatie is daar steeds minder sprake van; de ruïne ligt verstopt in het groen en het oorspronkelijke beekdal is slecht herkenbaar als gevolg van oprukkende kassenbouw, verstedelijking en aanpassingen in het watersysteem.
Ook het kasteelterrein zelf is aan veranderingen onderhevig. De transformatie van de boerderij naar een tiental wooneenheden heeft consequenties voor het kasteelterrein. De woonfunctie stelt andere eisen aan de terreininrichting die niet zonder meer zijn in te passen. Parkeren, opslag en de relatie openbaar-privé zijn zaken die op een betere manier opgelost moeten worden.

De bijzondere kwaliteiten van de plek en hierboven geschetste ontwikkelingen zijn voor de Stichting aanleiding geweest een project te starten onder de titel: “Kasteellandschap Asten: Oude wortels, nieuwe tradities”.

Belvedere-project

De opgave voor het kasteellandschap Asten sluit nauw aan bij het gedachtegoed zoals dat is vastgelegd in de rijksnota Belvedere. Belvedere staat voor een nieuwe ontwikkelingsgerichte benadering van de cultuurhistorie. Uitgangspunt is de ruimtelijke dynamiek die Nederland eigen is. Van daaruit wordt bekeken hoe de cultuurhistorie als inspiratiebron de ruimtelijke inrichting kan versterken. En omgekeerd hoe bijvoorbeeld nieuwe ruimtelijke functies kunnen bijdragen aan behoud van het erfgoed. Deze nieuwe denk- en werkwijze wordt ook wel “behoud door ontwikkeling” genoemd.

Masterplan
De kwesties die op het kasteelterrein en in het omliggende landschap spelen zijn zeer divers van aard. Naast ontwikkelingen op het gebied van kassenbouw en verstedelijking gaat het bijvoorbeeld ook over houtopslag en de inrichting van de binnenplaats. Sommige ruimtelijke vraagstukken hebben vooral een relevantie voor de bewoners van de voorburcht, voor andere zaken zijn ook boeren, tuinders, gemeente, provincie en waterschap een partij. Met het Masterplan wordt beoogd een visie op het kasteel en omgeving te formuleren die kan dienen als kapstok voor diverse uitwerkingen en deelprojecten. Het Masterplan wil bestaande kwaliteiten veilig stellen en versterken, ruimtelijke knelpunten oplossen en waar mogelijk en wenselijk ontwikkelingen aangrijpen om nieuwe kwaliteiten te realiseren. Doelstelling is hiermee een beeld te schetsen van een nieuw kasteellandschap waarin de verschillende betrokken partijen zich herkennen en waarvoor zij zich hard willen maken, en dat gebruikt wordt als vertrekpunt voor verdere planvorming in het gebied.

Drie schaalniveau's
In het Masterplan wordt onderscheid gemaakt tussen drie schaalniveau's: het kasteellandschap, het kasteelterrein en de ruïne.
Het Kasteel<u>landschap</u> betreft het kasteel in zijn omgeving, grofweg gaat het hierbij om het gebied tussen Asten en Heusden en tussen de Aa en de N279.
Het Kasteel<u>terrein</u> beslaat de direct aanliggende terreinen rondom ruïne en voorburcht: de ruimte binnen de grachten, het kasteelbos, de tuinen behorend tot de bewoners en het parkeerterrein met weitje voor de voorburcht.
Met de Kasteel<u>ruïne</u> wordt de feitelijke ruïne bedoeld, inclusief het eiland dat wordt gevormd door de binnenste gracht.

Proces
Het Masterplan is tot stand gekomen in nauw overleg met de diverse betrokken partijen. Bewoners van de voorburcht, omwonenden, boeren en tuinders, dorpsraad, gemeente, provincie, waterschap en VVV zijn op verschillende momenten in het planproces betrokken bij het maken van keuzes en het zoeken naar oplossingen. Zo is er een bijeenkomst geweest over de kwaliteiten en knelpunten en in een later stadium een workshop over mogelijke oplossingsrichtingen. Tijdens deze sessies is duidelijk geworden dat er deels strijdige belangen zijn, maar vooral werd ook bereidheid getoond gezamenlijk te zoeken naar oplossingen om het Kasteellandschap van Asten een kwaliteitsimpuls te geven.

Opbouw van het rapport
Het rapport begint met een analyse van het kasteellandschap (H2). Hierin wordt duidelijk hoe het kasteel en omliggend landschap zich in de loop der tijden hebben ontwikkeld. Vervolgens worden de belangrijkste kwaliteiten en knelpunten van zowel het landschap als het kasteelterrein geduid (H3).
Daarna wordt een aantal van de belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied benoemd (H4). Vervolgens wordt de visie op het Kasteellandschap Asten verwoord (H5). Als uitwerking hiervan wordt vervolgens ingegaan op het Kasteellandschap (H6), het Kasteelterrein (H7) en de Ruïne (H8). Na een korte uitweiding over het project erfgoed-educatie (H9) wordt besloten met een projectenlijst (H10).

Schetsen van de verschillende bouwwerken binnen en rondom het kasteelterrein zijn opgenomen in een apart schetsboek. Deze schetsen zijn in een volgende fase te gebruiken als referenties bij mogelijke uitwerkingen van deeltrajecten.

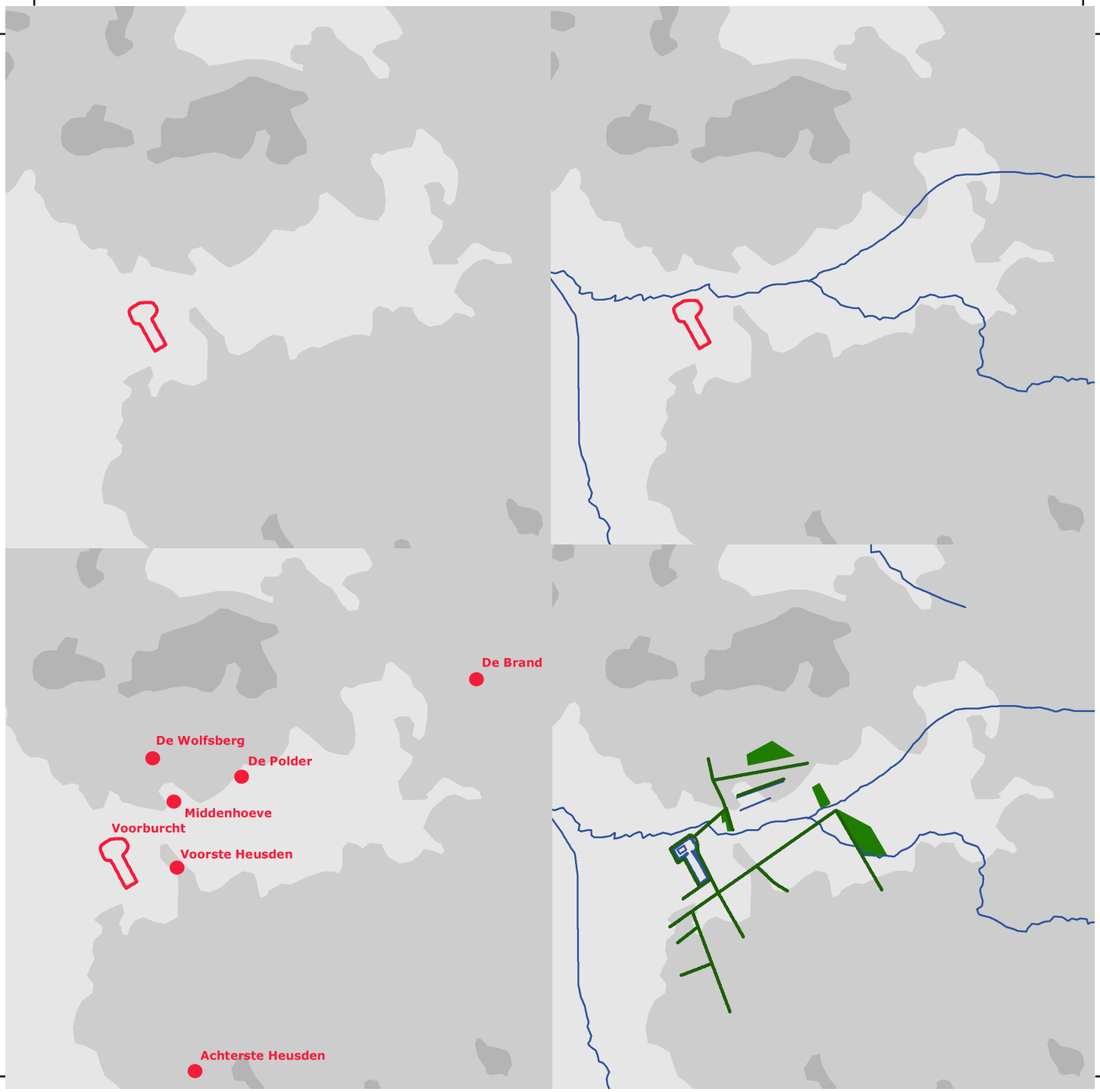
De Brand
De Wolfsberg
De Polder
Middenhoeve
Voorburcht
Voorste Heusden
Achterste Heusden

2 Analyse

2.1 Het kasteellandschap

Het "Huys te Asten" wordt voor het eerst genoemd in 1399. Het vormt het meest zuidelijk gelegen kasteel in een reeks landgoederen langs de Aa.
Al deze kastelen zijn bewust gesitueerd in het beekdal, omdat de natte omstandigheden een van nature goede verdediging boden. Het kasteel Asten bevindt zich op een kleine verhoging in het landschap, juist daar waar het beekdal van de Voordeldonkse Broekloop uitmondt in het dal van de Aa.
De natuurlijke omstandigheden zijn van oudsher bepalend geweest voor het grondgebruik. De akkers en vrijwel alle bebouwing bevinden zich op de hoge drogere gronden langs de randen van het beekdal. De natte beekdalen zijn vooral in gebruik als hooi- en weiland.

In zijn hoogtijdagen vormt het Kasteel het politieke en economische centrum van de "Heerlijckheid Asten". Het kasteel Asten is in de loop der eeuwen vele malen verbouwd. Zijn hoogtepunt beleeft het rond 1600 wanneer het kasteel verbouwd wordt tot een adellijk buitenverblijf. Hierbij krijgt ook de voorburcht met zijn karakteristieke toren zijn huidige vorm. In hun heerlijkheid bezitten de heren van Asten vele goederen en rechten waaraan zij inkomsten ontlenen. Behalve het kasteel en voorburcht behoren een aantal pachtboerderijen, een wind- en watermolen en een warande (jachtterrein) tot het landgoed. Het is ook in deze tijd dat de even kleurrijke als beruchte kasteelheer Bernard van Merode het landgoed weet uit te breiden mede dankzij onteigeningen van door hem vervolgde en gemartelde heksen en tovenaars.
Vanaf de 18e eeuw takelt het kasteel steeds verder af doordat het geen permanente bewoning meer kent. Het komt in bezit van Hollandse regenten die het enkel nog als zomer- en jachtverblijf gebruiken.
Het kasteel wordt door de bevolking van Asten gebruikt als steengroeve, zodat in de 19e eeuw enkel nog een zwaar gehavend gebouw rest.

1850
Asten
Asten
De Wolfsbe

Het kaartbeeld van omstreeks 1850 geeft een beeld van het landschap van voor de industrialisatie en de uitvinding van kunstmest en prikkeldraad. De beekdalen vormen een kleinschalige wereld van houtwallen en heggen, die zich duidelijk onderscheidt van de open akkers op de hogere gronden. De kernen Asten van Heusden hebben een beperkte omvang en de woeste gronden van de Peel zijn nog niet ontgonnen. Het kasteelterrein en het omliggende landschap zijn nauw met elkaar verbonden. Een uitgebreid lanenstelsel verbindt het kasteelhoeve met de omliggende landbouwgronden en de nabijgelegen kernen van Asten en Heusden. De Voordeldonksche Broekloop doorsnijdt het landgoed en vormt de ruggengraat van het kasteellandschap.

1900

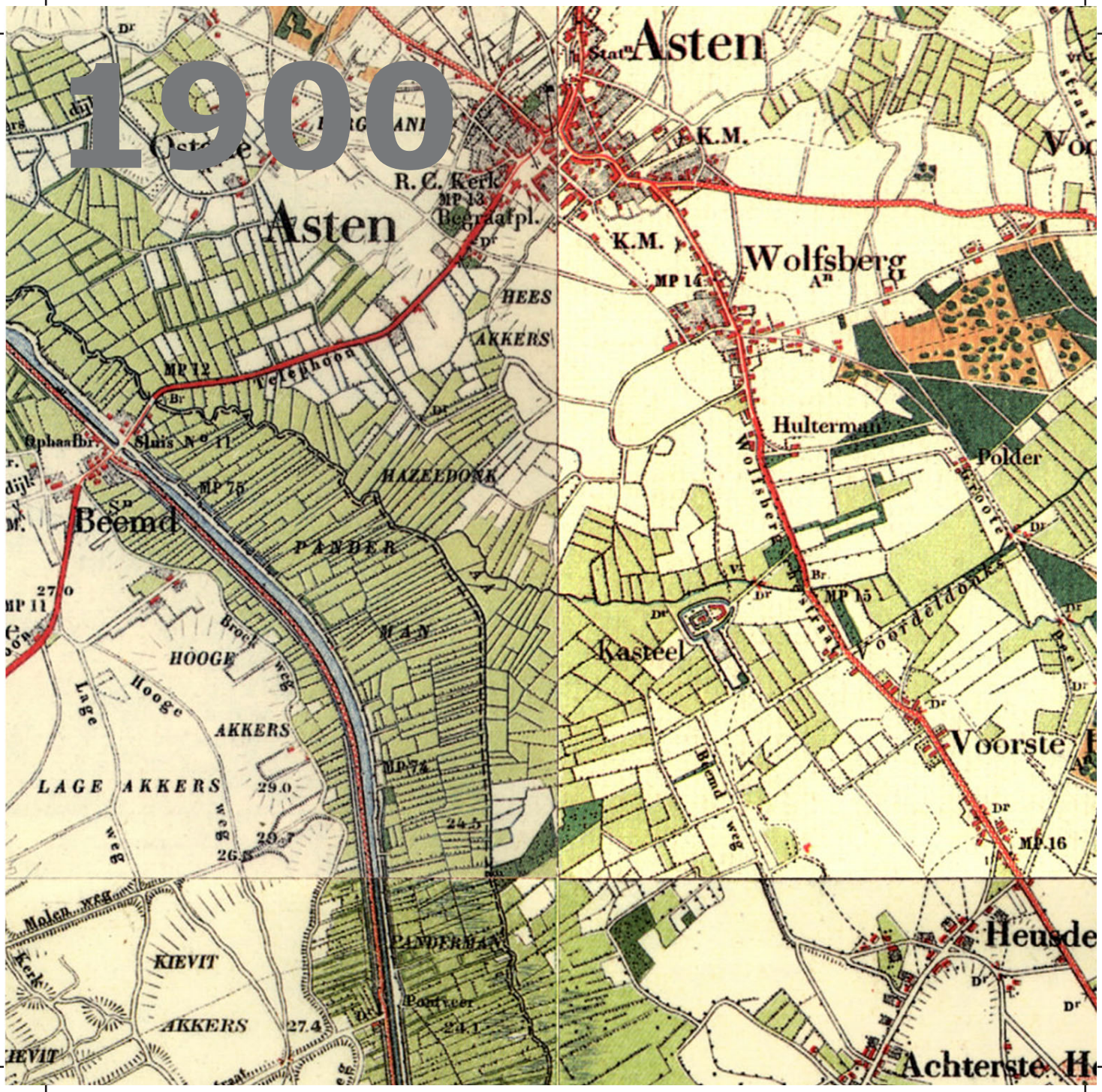

Asten
Asten
R. C. Kerk
MP 13
Begraafpl.
K.M.
K.M.
Wolfsberg
MP 14
HEES
AKKERS
MP 12
Telephoon
Hulterman
Polder
Ophaalbr.
Sluis No 11
MP 75
HAZELDONK
Beemd
PANDER
MAN
MP 11
27.0
HOOGE
Brock weg
Hooge
AKKERS
Lage
LAGE AKKERS
29.0
29.7
26.8
MP 74
24.5
Kasteel
MP 15
Voordeldonks
Voorste
MP 16
Heusde
Molen weg
KIEVIT
AKKERS
27.4
PANDERMAN
Pontveer
24.1
Achterste

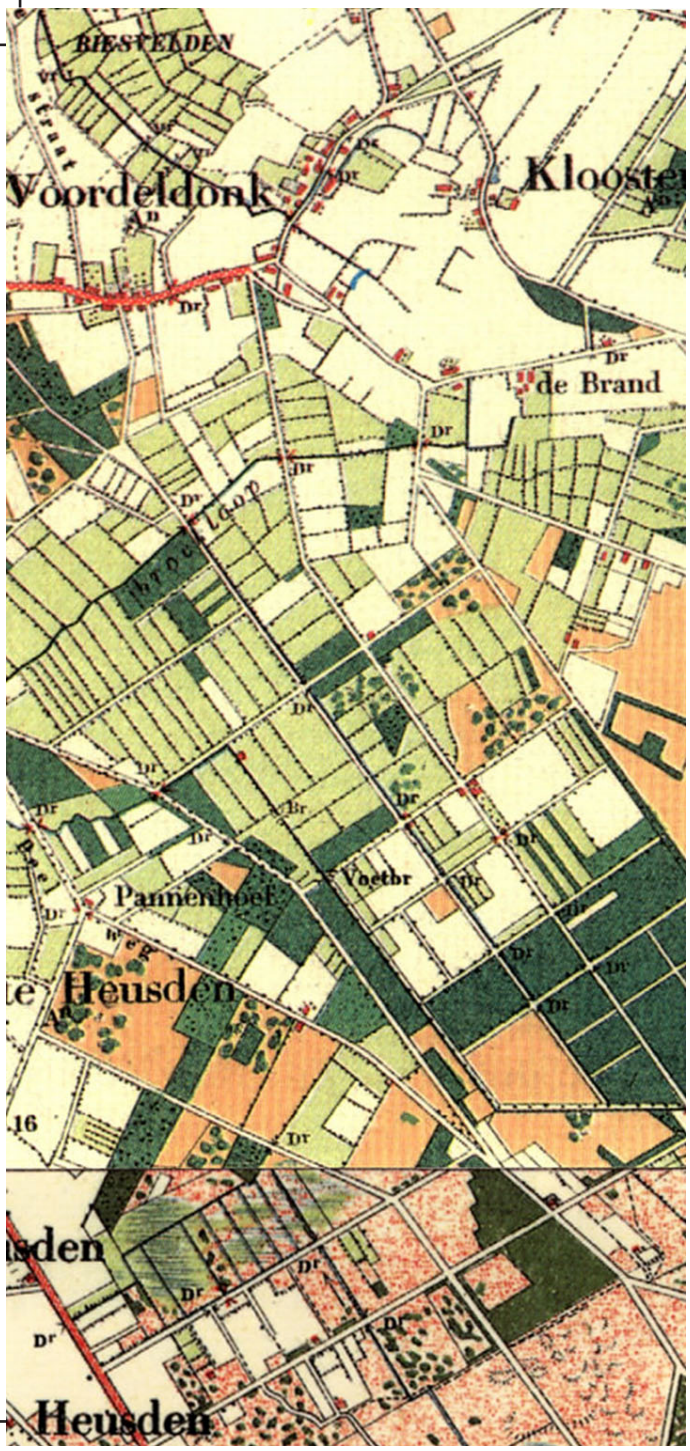

Op de kaart van omstreeks 1900 is te zien dat de ontginning van de Peel vordert. Opvallend zijn de grote boscomplexen, die zijn aangelegd ter verbetering van de vruchtbaarheid van de grond. Een ander nieuw boscomplex ligt ten oosten van de Wolfsberg, waarmee het stuifzandgebied "De Bergen" is bebost. Een gedeelte van de Voordeldonksche Broekloop is verlegd. Het kasteel is via een smal voetpad, dat slingert tussen akkers en weilanden, verbonden met de kernen Asten en Heusden.

1950
Asten
Asten
Ostade
Hees
akkers
Hazel
donk
Hooge
Akkerweg
Akkers
Pander
man
Kievit
Kievits
akkers
Molen
weg
Pontveer
Hulterman
Polder
Kleine A
Kasteel
vervallen
Fabriek
Heusden
Beemd
Wolfsbergsche
Kp 15
Kp 16
Kp 17
Kp 14
Kp 12
Oph br
Sch sl
24.3
28.2
24.2
28.5
28.3
26.1
26.6
23.2
24.3
23.4
29.0
24.7
27.4
26.0
24.3
27.5

In de periode tussen beide wereldoorlogen wordt gestart met de reconstructie van het kasteel. Na enkele jaren van bewoning wordt de reconstructie van kasteel, aan het einde van de oorlog in 1944, in puin gelegd. Het kasteel wordt daarna niet meer opgebouwd.
Op het kaartbeeld uit 1950 staat bij het kasteel dan ook de aanduiding "vervallen". Vergelijking van dit kaartbeeld met dat van 1900 laat zien dat de ontginning van de Peel is voltooid en dat de tijdelijke ontginningsbossen zijn verdwenen. Er is sprake van een beperkte schaalvergroting binnen de landbouw; de kavelmaten in de beekdalen zijn vergroot, de meanderende loop van de Aa is rechtgetrokken en hier en daar vindt er akkerbouw plaats in de voorheen te natte beekdalen. Het stelsel van secundaire wegen is aanmerkelijk uitgebreid. Het voetpad van het kasteel naar Asten en Heusden is echter verdwenen.

1997

Asten
Het Liender
De Velden
23.2
Sportpark
23.6
Hoogspanningsleiding
Klooster
N609
Mariahoeve
23.8
Hazel
donk
Zuiverings inst
Hazeldonk
De Bergen
Sluis Elf
23.5
Ruine
24.1
23.6
Polderweg
Vaarsen
hof
26.7
Punder
24.6
Lage en Hooge
Akkers
Muldersweg
Kievit-
akkers
N266
man
23.8
Broekstraat
25.6
Sportterr

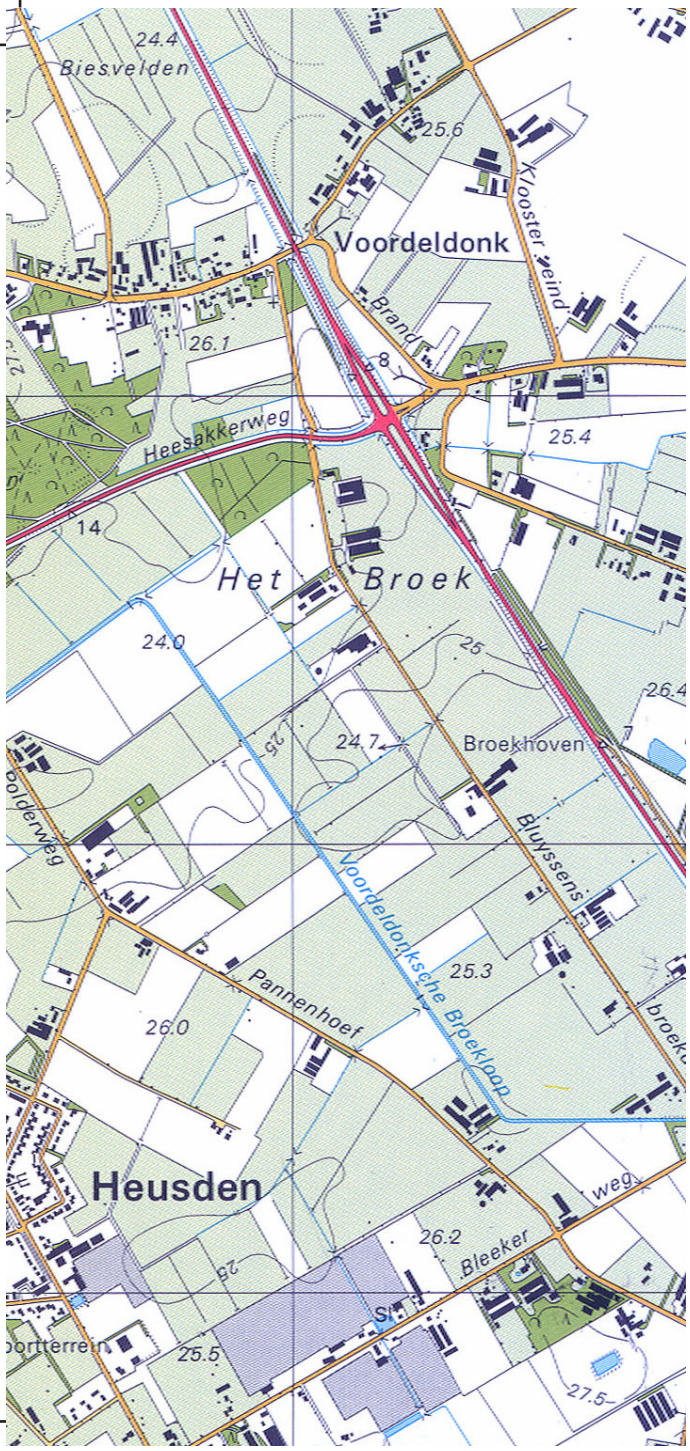

Na 1950 hebben er grote veranderingen in het landschap plaatsgevonden. Het meest opvallend is de groei die de kernen Asten, Heusden en Someren hebben doorgemaakt. Nieuwe infrastructuur zoals hoogspanningsleidingen, de rondweg en de N279 hebben zich gevoegd in het landschap. In directe nabijheid van het Kasteel zijn grote glastuinbouwbedrijven verschenen, waardoor het kasteel wordt afgesneden van het dal van de Aa. Het beekdal van de Voordeldonksche Broekloop is nauwelijks meer herkenbaar; de fijnmazige beplanting is verdwenen, het grondgebruik onderscheidt zich niet meer van de hogere gronden.

In 1984 is de kasteelboerderij verkocht aan een groep particulieren. De noordvleugel is verkocht aan de toenmalige pachter, de zuidvleugel aan een aantal gezinnen. Inmiddels zijn in beide vleugels woningen gecreëerd.

2.2 Het kasteelterrein

Van de inrichting van het kasteelterrein in vroeger tijden is niet veel bekend. Uit het beschikbare topografische kaartmateriaal is wel een aantal zaken af te leiden.
Op de kaart van 1850 is het kasteelterrein in zijn geheel omgeven door een (brede) gracht. Aan de buitenzijde van deze gracht is een laanbeplanting weergegeven; ook aan de noordzijde. Het huidige kasteelbos heeft een open karakter en is in tweeën gedeeld. De noordelijke helft heeft de aanduiding tuin/erf en het lijkt alsof er bebouwing op staat. De zuidelijke helft is in gebruik als bouwland.

Op de kaart van 1900 is niet veel veranderd; de laanbeplanting aan de noordzijde lijkt verdwenen en het wandelpad langs het kasteel is zichtbaar. Op de kaart staat de aanduiding "vonder" bij de oversteek over de broekloop van deze route. Hiermee wordt een "losse" brug bedoelt, meestal in de vorm van een houten plank.
Het kasteelbos laat de zelfde tweedeling zien: (moes)tuin en bouwland. In de meest zuidoostelijke hoek van het huidige kasteelbos is een stukje beplant. Op de ruimte tussen de grachten staan (laan)bomen weergegeven

De luchtfoto laat het kasteelterrein en directe omgeving anno 1934 zien. Ondanks het winterbeeld is de beplanting duidelijk zichtbaar. Veel restanten van perceelrandbeplantingen zijn aanwezig, direct langs de beek staan verschillende solitaire bomen. De noordelijke kasteellaan is recent aangeplant en het lijkt erop dat de zuidelijk laan ten tijden van de foto wordt aangeplant. Het terrein direct ten zuiden van het kasteel, dat wat nu bekend staat als het kasteelbos is in gebruik als akker, moestuin en boomgaard.

Foto's uit de jaren veertig laten de herbouwde situatie van het kasteel zien. Het is goed zichtbaar dat de directe omgeving van het kasteel een meer open karakter had dan in de huidige situatie. Zowel op het terrein van het kasteel zelf als in het gebied tussen de grachten staan slechts enkele bomen, zonder onderbegroeiing. Dit wordt nog eens bevestigd door de onlangs opgedoken film van De Vries uit eind jaren dertig. Vanaf het kasteel zijn er zichten naar het omliggende landschap mogelijk en ook vanuit het landschap moet het kasteel zichtbaar zijn geweest.

De kaart uit 1950 laat geen onderscheid meer zien tussen het noordelijk en het zuidelijk deel van het huidige kasteelbos. In de meest zuidoostelijke hoek van het huidige kasteelbos is een bouwwerk gesitueerd.

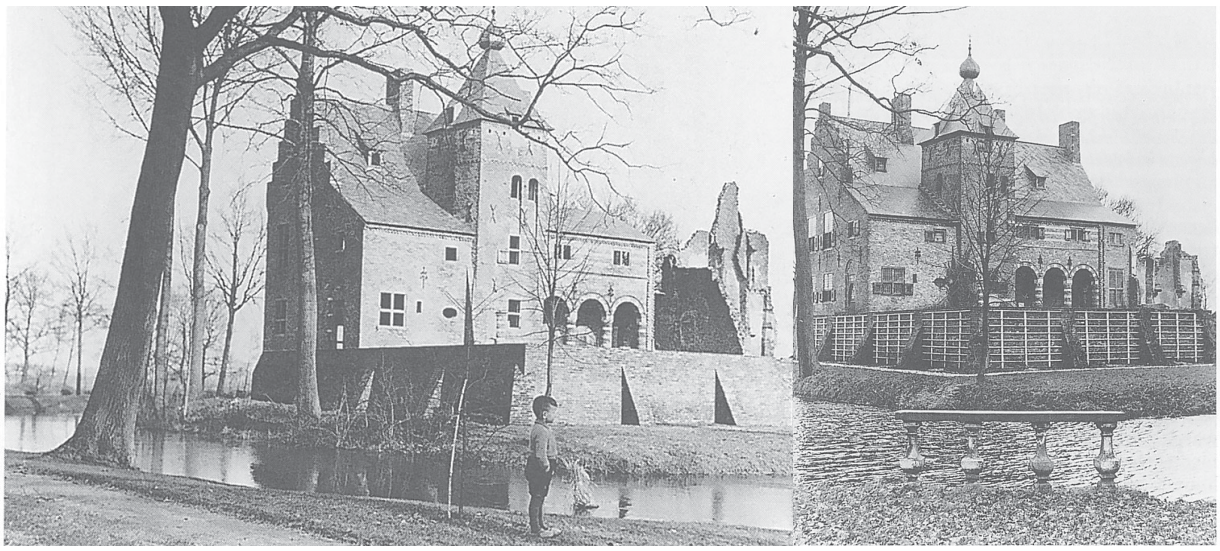

Het recente kaartbeeld laat op onderdelen een sterk gewijzigd beeld zien. Het kasteel terrein heeft voor een belangrijk deel de aanduiding bos gekregen. Dit geldt voor het gehele zuidelijke deel tussen de lanen en de zuidelijke gracht, voor het ruïne-eiland en voor een belangrijk deel van het gebied tussen de grachten.

Sinds halverwege de jaren tachtig de boerderij een woonfunctie heeft gekregen voor meerdere huishoudens heeft ook de terreininrichting een aantal aanpassingen ondergaan. De ruimte tussen de zuidelijke vleugel en de gracht is in gebruik genomen als (afzonderlijke) tuinen. De zone tussen de Broekloop en de noordelijke gracht / kasteellaan is in ruimtelijke zin bij het kasteelterrein betrokken; daar waar op het kaartbeeld uit 1950 nog een weide is ingetekend is dit gebied in de huidige situatie ingericht als tuin/erf behorende bij de noordelijke vleugel van de boerderij.
De binnenplaats heeft langs de gevels een strook met voortuintjes gekregen.
Het parkeren voor de bewoners van de zuidelijke vleugel vindt plaats in de oprijlaan. In de ruimte tussen de grachten zijn bergingen, opslag en een moestuin terechtgekomen.
De ruïne zelf is gehuld in het groen en vormt het schilderachtige decor voor fotosessies en rondleidingen. Vanwege het kwetsbare karakter van de ruïne is deze alleen op afspraak en onder begeleiding te betreden. De enige toegang tot de ruïne is via het poortgebouw, over de binnenplaats.

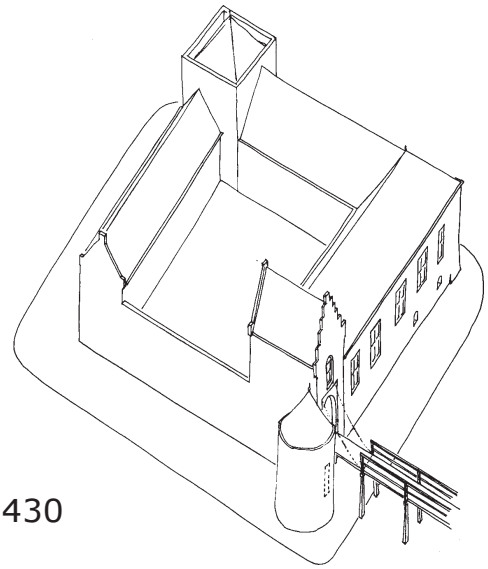

1430

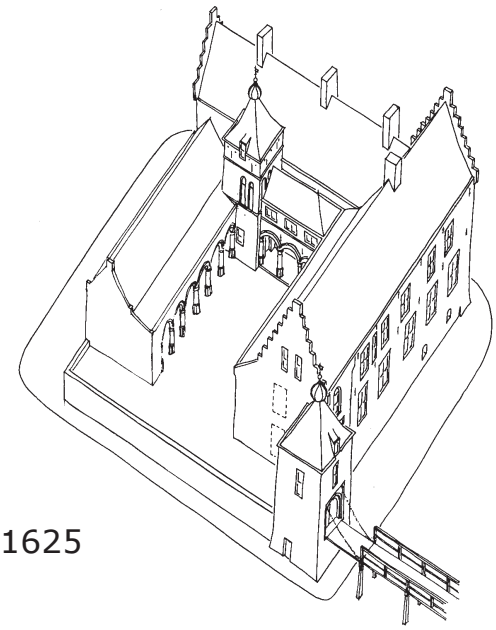

1625

2.3 Het kasteelcomplex

Het huidige kasteel gaat terug tot in de vroege 15de eeuw en werd direct als het huidige vierkant complex gebouwd. Het werd gebouwd als opvolger van een houten gebouw, vermoedelijk een boerderij op een hoger gelegen plek in het beekdal. Het vierkante kasteel kon door jaarringonderzoek van de brugpalen gedateerd worden omstreeks 1430. Het bestond uit 3 vleugels van één bouwlaag hoog rondom een binnenplaats en kende een poortgebouw, geflankeerd door een ronde uitspringende toren. Van de omgeving van het kasteel zijn weinig gegevens bekend. Het is mogelijk dat er nog geen kasteelhoeve bestond, aangezien de oudste kasteelpoort precies in het verlengde van de huidige oprijlaan ligt en de huidige voorburcht uit omstreeks 1600 dateert.

De tweede bouwfase vond in de periode 1575-1625 plaats. Tijdens deze bouwcampagne, die gedurende 50 jaar fasegewijs tot stand kwam, werd het middeleeuwse huis gemoderniseerd tot een renaissance slot. Hiertoe werden twee torens en drie galerijen gebouwd en werden de bestaande vleugels met een verdieping verhoogd. Tevens werd de huidige kasteelhoeve met poorttoren en tweede omgrachting aangelegd. Het echtpaar Catharina van Brederode en Bernard van Merode waren verantwoordelijk voor deze bouwactiviteiten en vormden het hoogtepunt in de bouwkundige ontwikkeling van het kasteelcomplex.

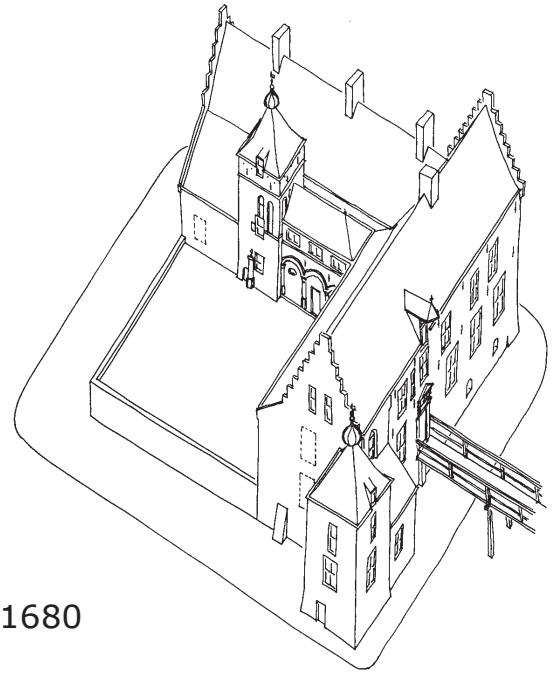

1680

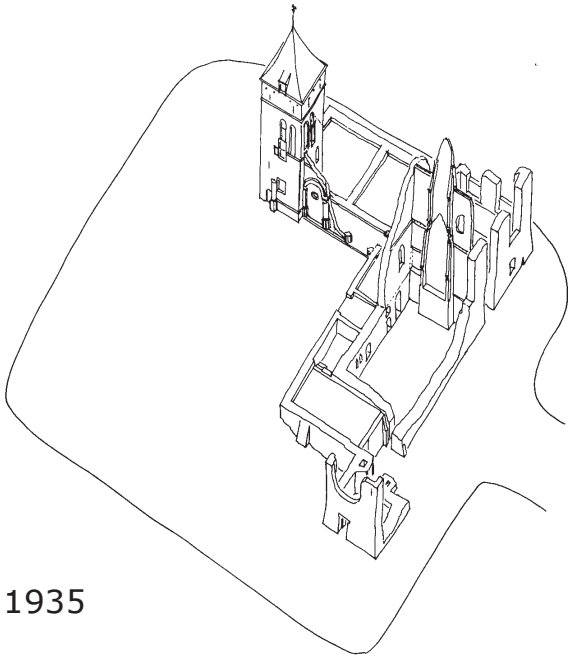

1935

Omstreeks 1680, wanneer Everard van Doerne het kasteelcomplex door vererving verkrijgt, vindt wederom een verbouwing plaats. Hierbij wordt de kasteelbrug verplaatst naar zijn huidige plaats. Vermoedelijk wordt het kasteel verkleind door afbraak van de westvleugel. In het begin van de 18de eeuw wordt nog groot onderhoud aan het kasteelcomplex uitgevoerd, maar daarna vervalt het hoofdgebouw geleidelijk. Nadat het kasteel in het midden van de 19de eeuw verlaten is, wordt het door de locale bevolking als steengroeve benut.

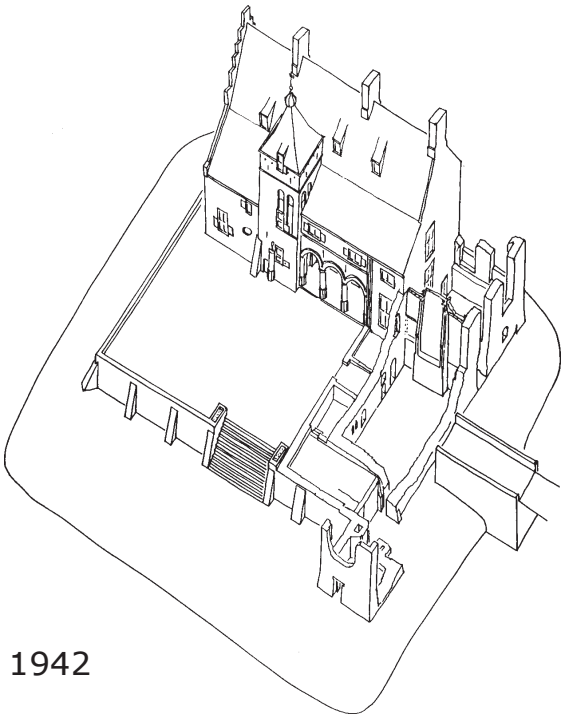

1942

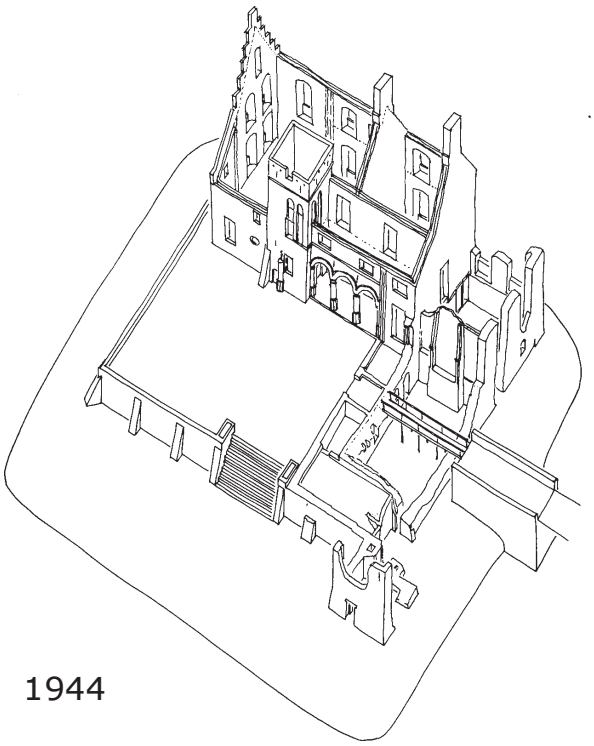

1944

In 1935 resteren nog slechts de kelders, de traptoren en delen opgaand muurwerk. De toenmalige eigenaar, baron Clemens Van Hövell tot Westerflier, besloot de herbouw ter hand te nemen en liet de architecten Lambert en Hugo de Vries uit Helmond een herbouwplan maken. In de jaren 1935-1942 werd de noordvleugel herbouwd. Helaas brandde deze in de nacht van 4 op 5 oktober 1944 door fosforgranaten van een Duitse patrouille geheel uit, en is het kasteel sindsdien wederom een ruïne. Er bestaan nu in feite twee ruïne-delen : de 15de-eeuwse ruïne van de oostvleugel en de jaren ’30 ruïne van de noordvleugel.

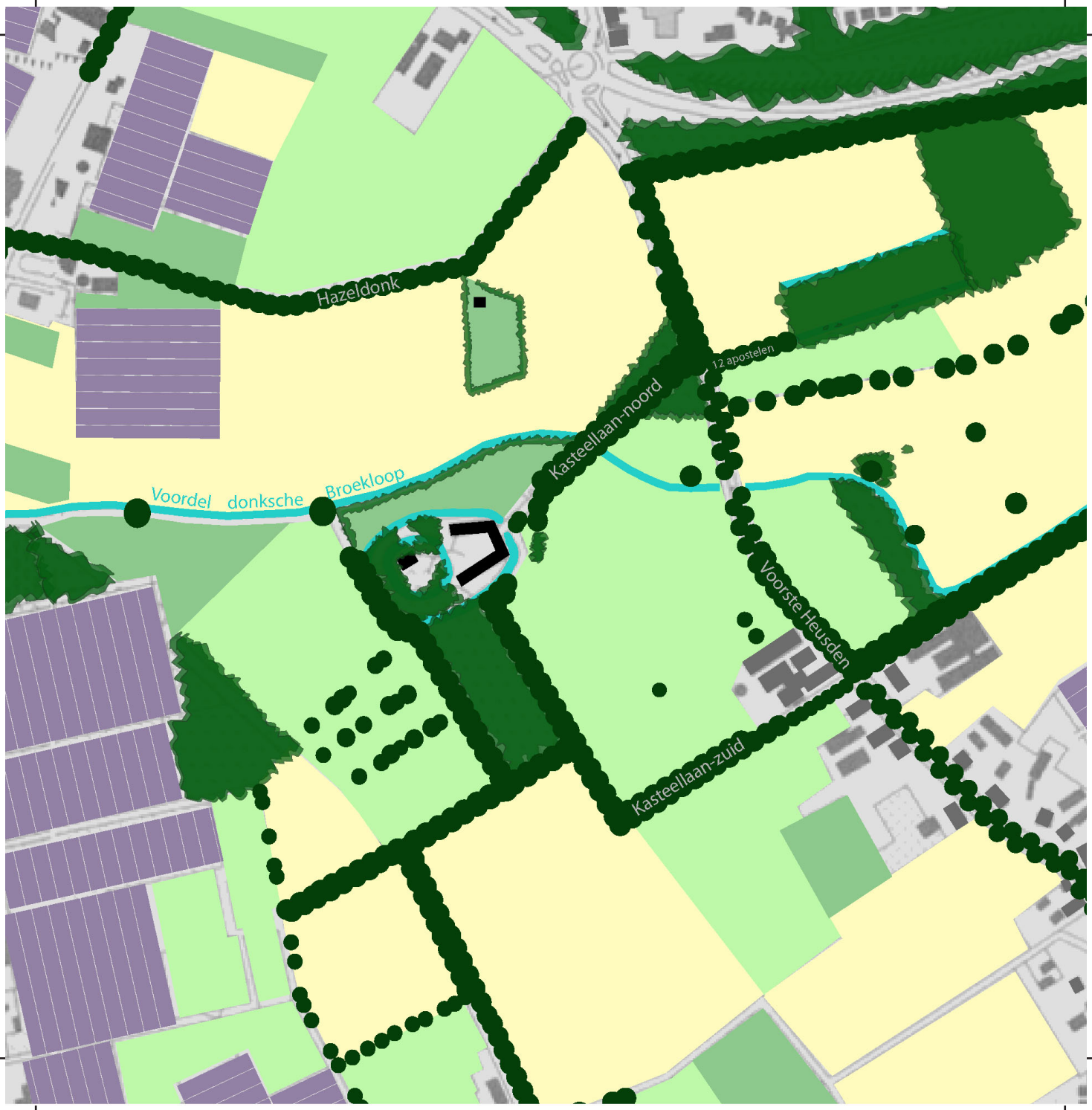
Hazeldonk
12 apostelen
Kasteellaan-noord
Voordel donksche Broekloop
Voorste Heusden
Kasteellaan-zuid

3 Kwaliteiten en Knelpunten

Een beschrijving van de huidige ruimtelijke kwaliteiten en knelpunten geeft inzicht in de opgave voor het gebied. Bij de beschrijving wordt ook weer onderscheid gemaakt tussen de drie schaalniveaus: het kasteellandschap, het kasteelterrein, en de ruïne. Per schaalniveau worden eerst de kwaliteiten benoemd, vervolgens de knelpunten.

3.1 Kwaliteiten Kasteellandschap

+ Groene parel tussen Asten en Heusden
Het landgoed Asten vormt een open groene zone (een buffer) tussen Asten en Heusden. Daarbinnen neemt het kasteel een centrale positie in. Het gebied ligt op loopafstand van beide kernen, en vormt daarmee (in potentie) een aantrekkelijk uitloopgebied voor inwoners uit beide dorpen.

+ Landgoedsfeer
Hier en daar is de sfeer van een oud landgoed nog duidelijk herkenbaar. Monumentale lanen, loofbossen, weilanden en akkers creëren op bepaalde plekken een idyllisch landschap.

+ Voordeldonksche Broekloop als ruggengraat
De Voordeldonksche Broekloop doorstroomt het kasteellandschap van oost naar west. De beek vormt de (historische) structuurdrager van het landgoed. De Broekloop markeert de laagte en vormt een verbindende factor in de groen wereld tussen Asten en Heusden.

+ Bijzondere beplanting
Verspreid over het gebied komen bijzondere, beeldbepalende groenelementen voor. Het gaat hierbij o.a. om een aantal monumentale solitaire bomen langs de broekloop, de diverse lange statige eikenlanen en de bomenrij van de “De Twaalf Apostelen”.

+ Cultuurhistorische relicten
Rondom het kasteel zijn allerlei interessante cultuurhistorische relicten aanwezig zoals de locaties van de voormalige pachtboerderijen, de oude bolle akkers, stijlranden en de visvijvers nabij de oude Middenhoeve.

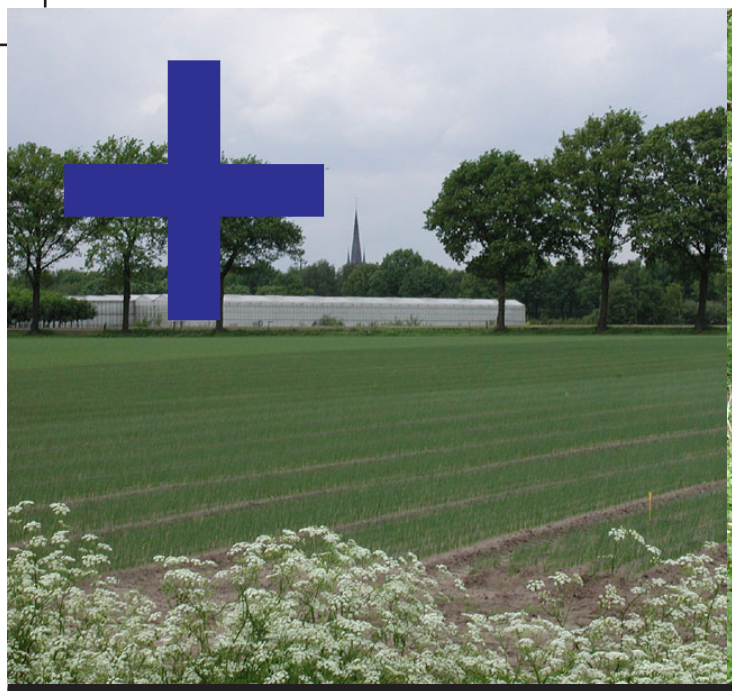

groene parel tussen Asten en heusden
bijzondere beplanting; De twaalf Apostelen

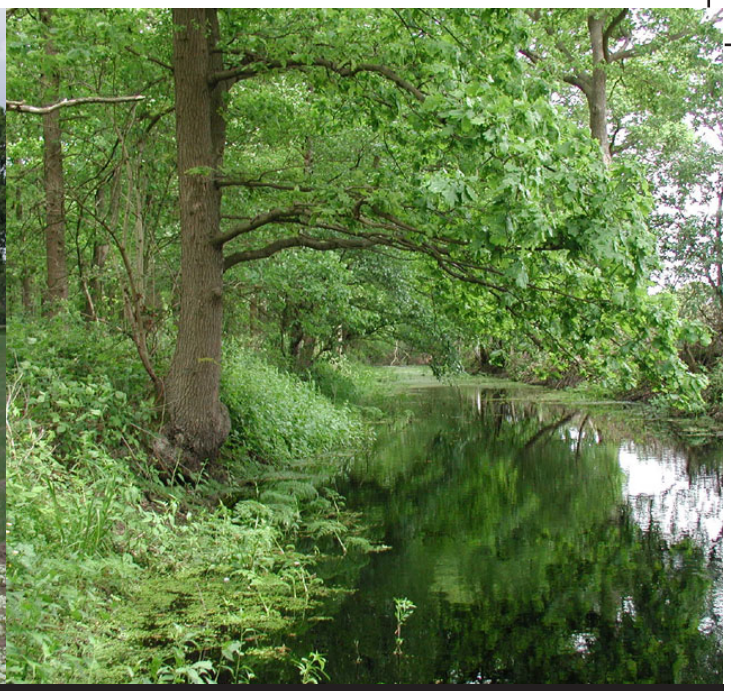

rijk aan cultuurhistorie (visvijvers bij de Middenhoeve)
landgoedsfeer

herkenbaarheid beekdal
verstoorde zichtrelaties

aansluiting op Aa-dal
fragmentarische groenstructuur/inpassing kassen problematisch

3.2 Knelpunten Kasteellandschap

- Herkenbaarheid Beekdal

In de 14e eeuw heeft men "Het Huis Asten" bewust gesitueerd in het natte dal van de Aa. Op dit moment is de omgeving van het kasteel niet meer herkenbaar als een beekdal. Dit heeft verschillende redenen.

- Door de verbeterde ontwatering van de lage gronden zijn deze gronden droog genoeg geworden voor andere vormen van gebruik dan weide. Akkerbouw (gladiolen, sperziebonen, prei, kerstdennen) en glastuinbouw zijn mogelijk geworden. Het grondgebruik van de lager gelegen gronden onderscheidt zich daarmee niet meer van de hoger gelegen gronden
- Ook in beplanting is het onderscheid tussen hoog en laag verdwenen. Boomsoorten die typisch zijn voor nattere gronden zoals Populier, Wilg, Els en Meidoorn zijn grotendeels verdwenen en zijn hier en daar vervangen door Sparren, Laurierkers en Conifeer.
- De rioolzuiveringsinstallatie en de glastuinbouwbedrijven langs de Waardjesweg snijden het landgoed Asten ruimtelijk en functioneel (ecologisch, recreatief) af van het Aa-dal. De smalle opening tussen de kassen, waardoor de Voordeldonksche Broekloop stroomt is dichtgezet met populieren en wilgenbossen.
- Ten westen van het kasteel Asten is de Voordeldonkse Broekloop zeer smal en ligt zij diep in het landschap. De broekloop is daardoor moeilijk herkenbaar. Door de smalle en steile oevers is de ecologische betekenis van de broekloop beperkt.

- Zichtrelaties tussen kasteel en landschap

Beplanting in de vorm van struwelen, bossen en tuinen ontneemt het zicht vanuit het landschap op de ruïne en de voorburcht. Oude zichtlijnen, zoals die vanaf de weg Asten-Heusden richting voorburcht of vanaf het kasteel richting de kerktoren van Asten, zijn dichtgegroeid of zullen weldra dichtgroeien. Het kasteel Asten verstopt zich achter het groen en is voor de argeloze voorbijganger vrijwel niet meer zichtbaar. Het kasteel als kern van het landgoed is niet meer duidelijk herkenbaar.

- Fragmentarische groenstructuur

Het stelsel van lanen vertoont op verschillende plekken gaten. Voor een deel wordt dit veroorzaakt door natuurlijke uitval, maar deels ook door schaalvergroting binnen de landbouw. Ook het zeer hoog opkronen van de bomen heeft bijgedragen aan een te grote transparantie van de lanen. Ondanks dat het oorspronkelijke stelsel van lanen nog grotendeels intact is, bezit het niet meer de "grandeur" die bij een landgoed past. Ook de samenbindende kracht van het lanenstelsel, die de verschillende onderdelen van het landgoed aaneen smeedt, is niet meer sterk aanwezig.

- Dorpsranden
Met name de overgang van het dorp Heusden naar het landschap voegt weinig kwaliteiten toe aan het landschap. De zeer diverse architectuur en de rommelige achterkant van de bebouwing met schuttingen en schuurtjes is al van verre zichtbaar en is mede bepalend voor de sfeer van het landgoed.
Asten ligt grotendeels verstopt achter de N609. Voor een belangrijk deel ligt hier ook een geluidswal naast waardoor ook in ruimtelijke zin er geen relatie met het landschap is.

- Inpassing Glastuinbouw
Zeer opvallend in het landschap zijn de glastuinbouwcomplexen die grenzen aan het landgoed. Hun harde, technisch functionele uiterlijk vormt een contrast met de idyllische wereld van het landgoed. De grote omvang van het areaal aan glastuinbouw maakt het onmogelijk en ook onwenselijk om het geheel te verstoppen. Wel is het noodzakelijk meer aandacht te besteden aan de vormgeving van de overgangen tussen kassengebied en landschap, zodat deze relatief nieuwe ontwikkeling op een betere manier wordt ingepast.

- Toegankelijkheid
De toegankelijkheid van het kasteellandschap voor recreanten laat te wensen over.
Een aantal paden zoals de zuidelijke Kasteellaan en een deel van het schouwpad langs de Voordeldonksche Broekloop zijn niet openbaar toegankelijk waardoor de mogelijkheden voor een aantrekkelijk ommetje worden beperkt. Aantrekkelijke wandel- en fietsroutes naar de woongebieden ontbreken. Het oude voetpad uit 1900 is verdwenen, de zuidelijke rondweg om Asten vormt een barrière, en fietsers en voetgangers moeten de weg delen met autogebruikers. De betekenis van het gebied voor recreanten is daardoor beperkt, de potenties van een aantrekkelijk uitloopgebied worden niet ten volle benut.

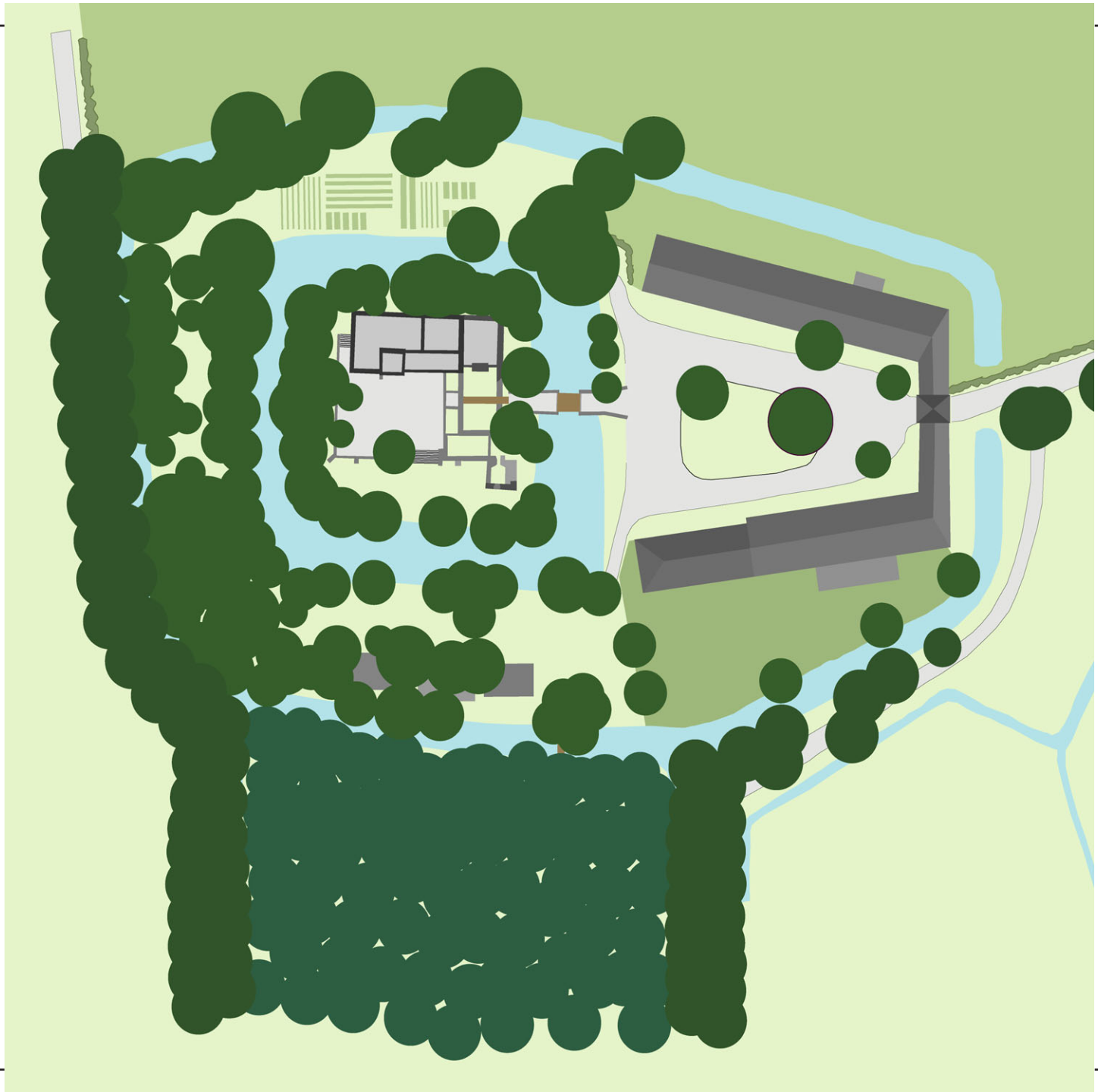

3.3 Kwaliteiten Kasteelterrein

+ Ruimtelijke sequentie
Wanneer men het complex via de kasteellaan betreedt, ontvouwt zich een interessante sequentie aan ruimtelijke sferen. Allereerst de oprijlaan, dan het poortgebouw van de voorburcht, vervolgens de binnenplaats met de rode beuk, de passage van de binnengracht en tenslotte als hoogtepunt de ruïne.

+ Bijzonder historisch ensemble
Eeuwenlang is er naar eigen goeddunken van de kasteelheer en anderen gebouwd, verbouwd en gesloopt aan het kasteel. Al deze ontwikkelingen hebben samen geleid tot het huidige unieke ensemble van voorburcht, ruïne, kasteelbos en dubbele omgrachting. De sporen uit het verleden zijn nog volop zichtbaar; achter iedere steen zit bij wijzen van spreken nog een verhaal.

+ Poortgebouw voorburcht
Het markante poortgebouw van de voorburcht is het feitelijke beeldmerk voor het kasteelcomplex en vormt een belangrijke identiteitsdrager van Asten en Heusden. Het torentje is vanuit de omgeving zichtbaar en is daarmee de *eye-catcher* voor het historische ensemble dat hierachter schuilgaat.

+ Laanstructuren
De laanstructuren rondom het kasteelterrein verschaffen het de allure van een landgoed. Ze vormen een sterk ruimtelijk kader waarbinnen de verschillende onderdelen van het kasteelterrein een plek hebben. De oprijlaan vormt zowel in functionele als in ruimtelijke zin een belangrijke verbinding tussen kasteelcomplex en de doorgaande weg.

ruimtelijke sequentie: laan poortgebouw

binnenplaats ruïne

betekeniskasteelbos **groene waas**
functionaliteit buitenruimte

3.4 Knelpunten Kasteelterrein

- 'Groene waas'
Door de hier en daar zeer weelderige (onder)beplanting wordt het zicht op ruïne en voorburcht ontnomen. Daarnaast draagt de huidige beplanting bij aan het geleidelijk vervagen van het onderscheid tussen de verschillende onderdelen van het complex. Door de identieke beplanting van loofbomen, onderbegroeiing en klimop worden verschillen genivelleerd; de ruimte rondom de ruïne onderscheidt zich minimaal van de omliggende terreinen zoals de ruimte tussen de grachten en het kasteelbos. De van oorsprong heldere opbouw van het kasteelterrein is niet meer altijd duidelijk.

- Toegankelijkheid
In principe is het totale kasteelterrein niet toegankelijk voor bezoekers. Toegang tot de binnenplaats, ruïne en kasteelbos is alleen mogelijk op afspraak. Knelpunten die te maken hebben met een grotere toegankelijkheid van het gebied hangen samen met de kwetsbaarheid van de ruïne en de behoefte aan privacy bij de bewoners van de voorburcht. In de huidige situatie is het voor bezoekers mogelijk om via de Kasteellaan linksom rond het kasteelbos te wandelen.

- Betekenis van het kasteelbos
Tot omstreeks 1950 was het huidige kasteelbos in gebruik als boomgaard, moestuin en akker. Daarmee vervulde dit terrein een duidelijke functie binnen het landgoed. Het huidige kasteelbos daarentegen hangt er een beetje bij. Een duidelijke functie ontbreekt, het bos mist allure door de dichte onderbegroeiing. Een visuele relatie met de rest van het complex (m.n. de ruïne) ontbreekt eveneens.

- Functionaliteit buitenruimte
Tot aan de jaren tachtig had de voorburcht hoofdzakelijk een agrarische functie. Inmiddels is de totale voorburcht verbouwd en geschikt gemaakt voor bewoning voor in totaal tien gezinnen. In de loop der jaren zijn rondom de voorburcht allerlei noodzakelijke voorzieningen t.b.v. van de bewoners gesitueerd. Parkeerplaatsen, fietsenstallingen, houtopslag, en een moestuin liggen verspreid over het terrein. De vormgeving en situering van deze voorzieningen is weinig zorgvuldig en doet afbreuk aan de identiteit van het historische ensemble.

- Gracht
De continuïteit van de gracht is bij de entree onderbroken; hier is het water gedeeltelijk gedempt en is in plaats van een brug een grondlichaam gemaakt. Het karakter en de herkenbaarheid van de burcht als een verstrekte positie, omgeven door water, heeft hiermee aan betekenis ingeboet.

3.5 Kwaliteiten Kasteelruïne

+ Symbiose rood & groen
Bijzonder voor de ruïne van kasteel Asten is de combinatie tussen groen en steen. De ruïne is gedeeltelijk begroeid met o.a. klimop. Dit levert bijzondere beelden op; een groen dak op de restanten van de traptoren en een haast romantisch beeld van overwoekerde restanten van een ooit imposant kasteel. De symbiose tussen rood en groen leidt tot het mysterieuze beeld van een bouwwerk in verval, overgenomen door de natuur. Het is het archetype van een ruïne, in tegenstelling tot de hard en kaal geconsolideerde ruïnes zoals we die elders vaak zien.

+ Historische gelaagdheid
De ruïne kent diverse bouwfasen, en deze maken de ruïne aantrekkelijk. Te onderscheiden zijn metselwerk uit 1430, 1575-1625, 18de eeuw en de periode 1935-1942. Tevens is het metselwerk van de kleinschalige consolidatie uit 1998 herkenbaar. De ruïne wordt hierdoor gekenmerkt door een bijzondere gelaagdheid; de verschillende tijdslagen zijn herkenbaar en hierdoor wordt het verhaal achter de ruïne afleesbaar aan het bouwwerk.

+ Bijzondere elementen
Met name in de 15de-eeuwse oostvleugel zijn nog diverse bijzondere elementen zichtbaar. Het gaat hierbij o.a. om broodoventjes, kaarsnissen, muurnissen, restanten van een gootsteen, schouwen en een markante geprofileerde dagkant van de vroegere poortdoorgang. De elementen zijn kwetsbaar, maar essentieel voor de beleving en historische leesbaarheid van de ruïne.

3.6 Knelpunten Kasteelruïne

- Ruïne onzichtbaar

Er is sprake van een gevoelige balans tussen begroeiing enerzijds en zichtbaarheid van de ruïne anderzijds. In de huidige situatie is de begroeiing plaatselijk dusdanig sterk uitgegroeid dat de beleving van de ruïne in het gedrang komt.
Zeker van buiten de grachten gezien is de ruïne nauwelijks zichtbaar door de begroeiing met klimop in combinatie met een vrij dichte boom- en struweelbeplanting op het ruïne-eiland.

- Groen bedreigt rood

De forse klimop op de hogere delen van de noordvleugel vormen een grote belasting voor o.a de trapgevel en de schoorstenen. Bij wind ontstaat een grote windbelasting op die hoge delen. Juist deze schoorstenen en trapgevel missen elke vorm van stabiliteit, aangezien de oorspronkelijke gordingen en dakvlakken sinds de brand van 1944 ontbreken.
Daarnaast vormt ook de aanwezige boombeplanting een mogelijk risico. Op het eiland van de ruïne staan relatief veel niet-duurzame soorten als populier en els. De kans op

takbreuk of omwaaien van doorgeschoten exemplaren is zeer zeker aanwezig. Hierbij is de kans groot dat de ruïne beschadigd zal worden.

- Verval
Door de brand van 1944 zijn alle balklagen verdwenen. Deze zorgden voor de dwarssterkte en stabiliteit in het gebouw. Het metselwerk scheurt overal verticaal, met name op de zwakkere plaatsen, zoals de borstweringen tussen de ramen en deuren.
Diverse in de jaren '80 van de vorige eeuw vrijgegraven muurdelen blijven kwetsbaar voor vorstschade. Met name de oventjes in de oostvleugel hebben erg te lijden van de vocht- en vorstschade. Ondanks de consolidatiewerken in 1998 gaat het verval verder van de zachte 15de-eeuwse stenen. De toen aangebrachte grasplaggen, die voor een vochtregulerende werking moeten zorgen, bieden bij deze opgegraven muurdelen geen afdoende bescherming. De overige, hogere 15de-eeuwse muurdelen lijken zich wel goed te houden.

- Leesbaarheid
De eerder genoemde markante elementen in de oostvleugel, zoals de oventjes, kaarsnissen, muurnissen en gootsteen zijn de laatste schamele resten die de betekenis aan deze vleugel geven en wijzen op de oorspronkelijke functie : een keuken. De gootsteen is er niet meer, slechts de plaats is aanwijsbaar. Ook de met zand afgedekte vloer, waarin een afvoergoot was opgenomen, is niet zichtbaar. Vrijgraven van de vloer zou direct het verval bespoedigen, gezien de extreme gevoeligheid van opgegraven baksteenwerk voor vorstschade. Andere mogelijkheden om de leesbaarheid te vergroten zouden bezien moeten worden.

- Toegankelijkheid.
De toegankelijkheid bij deze ruïne is een knelpunt. Thans is de ruïne beperkt toegankelijk. Groepen kunnen op afspraak de ruïne onder begeleiding bezoeken. Hierdoor worden bijvoorbeeld onaangekondigde dagjesmensen geweerd, en wordt grootschalig toerisme vermeden. Om de band tussen de bevolking uit Asten en Heusden met het kasteel te versterken zou een ruimere openstelling denkbaar zijn.
Anderzijds is juist die beperkte openstelling het behoud van de ruïne. Met name de lagere 15de-eeuwse muurresten van de oostvleugel zijn het meest kwetsbaar voor klauterende kinderen en vrij rondlopende bezoekers. De ongecontroleerde toegankelijkheid in de periode 1850-1935 heeft geleid tot de sloop van het kasteel, op de kelders en traptoren na. Verder zouden ingrepen om de veiligheid te vergroten van de ruïne, de kwaliteit van diezelfde ruïne weer aantasten. Gedacht moet dan worden aan harde consolidaties van de bovenzijde van de muren.

4 Ontwikkelingen

In de nabijheid van het kasteel spelen allerlei toekomstige ontwikkelingen die in meer of mindere mate invloed zullen hebben op het aanzien van het landschap. Waar mogelijk en wenselijk moet men deze ontwikkelingen aangrijpen om nieuwe kwaliteiten te realiseren.

Streekplan en Reconstructieplan de Peel
Het gebied rondom het kasteel is in het concept reconstructieplan aangegeven als extensiveringsgebied. Dit betekent dat het primaat ligt bij wonen of natuur en dat uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij onmogelijk wordt gemaakt. Verder wordt de Voordeldonkse Broekloop aangemerkt als ecologische verbindingszone. Dit laatste komt overeen met het Bestemmingsplan maar wijkt enigszins af van het Streekplan waar sprake is van een *droge* ecologische verbinding tussen De Bergen en de Dennendijkse Bossen. Deze ecologische verbinding ligt rondom de meest oostelijke loop van de Broekloop te midden van een gebied dat in het reconstructieplan wordt aangemerkt als landbouwontwikkelingsgebied. Hier ligt het primaat bij de landbouw en is er extra ruimte voor intensieve veehouderij. De diverse overheden (gemeente, waterschap, provincie en reconstructiecommissie) geven vooralsnog prioriteit aan de realisatie van de ecologische verbindingszone langs de Aa.

Toekomstvisie Asten
In de Toekomstvisie 2020 die op dit moment ontwikkeld wordt, bepaalt de gemeente haar koers voor de langere termijn. Ten aanzien van het Masterplan Asten zijn de volgende punten van belang:
- Voordeldonkse Broekloop vormt een ecologische verbinding omgeven door kwel en infiltratie gebieden.
- Ten zuiden van Asten treedt verdere verstedelijking op, begrensd door een nieuwe rondweg naar Someren, dwars door kasteellandschap.
- Ten westen van het kasteellandschap wordt glastuinbouw uitgeplaatst en ingeruild voor nieuwe landgoederen. Dit is momenteel een punt van discussie, omdat de locatie op dit moment is aangewezen als glastuinbouwvestigingsgebied, waardoor er ook in de nabije toekomst nog nieuwe kassen gebouwd zullen worden. Ten zuidoosten van het kasteel wordt de huidige glastuinbouw gehandhaafd.

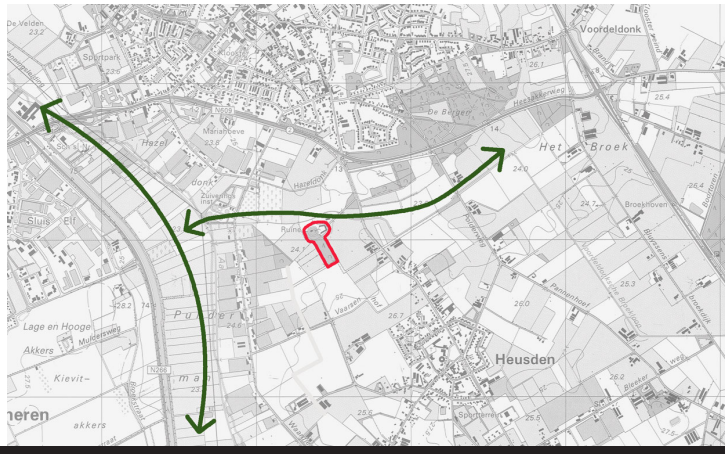

Ecologische Hoofdstructuur langs de Voordeldonksche Broekloop in aansluiting op de Aa

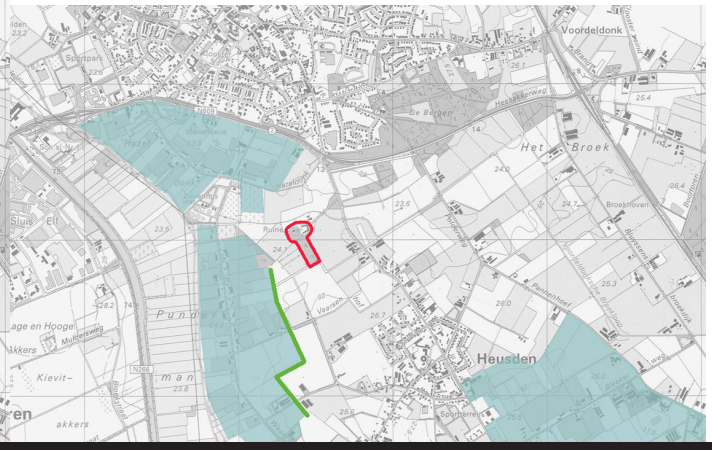

Glastuinbouwontwikkelingsgebieden

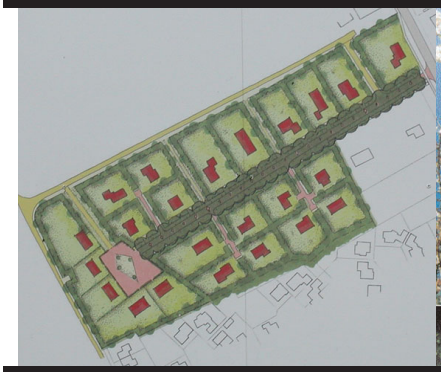

'Ruimte voor Ruimte' woonwijk ten zuiden van Heusden
Toekomstvisie Asten

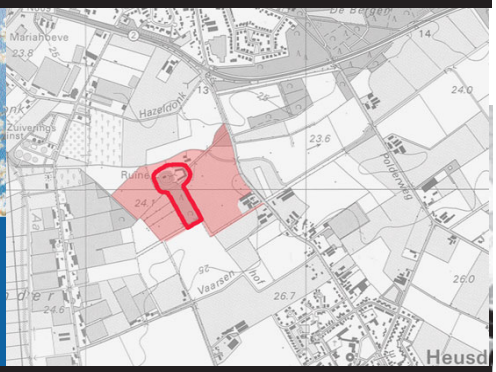

Historische Buitenplaats

Ruimte voor Ruimte
Ten noorden van Heusden wordt binnenkort een nieuwbouwwijk met 23 ruime kavels gerealiseerd, in het kader van de zogenaamde "ruimte voor ruimte" regeling. In de wervende verkoopbrochure wordt nadrukkelijk een plan- en zichtrelatie gelegd met de het kasteel. De nabijheid van het kasteel Asten zou een meerwaarde vormen.

Historische Buitenplaats
Het kasteelterrein en een deel van de omliggende gronden zijn in 2002 voorgedragen als Historische Buitenplaats. Deze voorbescherming betekent dat, ingevolge artikel 5 van de Monumentenwet 1988, voor iedere wijziging aan het complex een monumenten vergunning moet worden aangevraagd bij B&W van Asten. Een voorstel van de gemeente tot aanpassing van de begrenzing maakt op dit moment onderdeel uit van de procedure ten behoeve van de definitieve bescherming als bedoeld in artikel 6 of artikel 7 van de Monumentenwet 1988.

Riolering buitengebied
Op dit moment is er geen aansluiting van het kasteelcomplex op het rioleringsnetwerk. Aanleg riolering wordt voorzien in 2004 of 2005.

Biografie van Peelland
Deze studie van Jan Kolen (Vrije Universiteit Amsterdam) brengt de cultuurhistorische hoofdstructuur van Peelland in beeld en geeft daarbij een uitvoerige beschrijving van "het groene cultuurlandschap ten zuiden van Asten". De historische gelaagdheid rondom het kasteel en langs het stroomdallandschap vragen om een aanpassing van de Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant en, bovenal, om een zorgvuldig behoud en beheer van het bodemarchief. Dit impliceert een archeologische toetsing van het Masterplan door de Stichting Archeologisch Samenwerkingsverband Gewest Helmond e.o. (SAS) in overleg met de ROB.

5 Visie

De analyse van de historische ontwikkeling van kasteel en landschap en de beschrijving van kwaliteiten en knelpunten heeft inzichtelijk gemaakt wat de uitdaging is voor het kasteellandschap van Asten.
Het Masterplan zet in op het behouden en versterken van de aanwezige kwaliteiten en het waar mogelijk oplossen van de knelpunten.
Een landschap is altijd in ontwikkeling en dat geldt ook zeker hier. Het gaat er om de ontwikkelingen op zodanige wijze in te zetten dat ze een bijdrage leveren aan de versterking van het kasteellandschap. Dat kan alleen wanneer er een visie voor het gebied op tafel ligt die op brede steun kan rekenen onder de betrokkenen. Direct en indirect zijn veel partijen betrokken bij het kasteel. Bewoners, boeren, tuinders, gemeente, provincie , waterschap, VVV etc. hebben elk hun eigen wensen, ideeën en verantwoordelijkheden met betrekking tot het landschap. Deze belangen en wensen zijn soms strijdig; dit betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden.
Het Masterplan presenteert een koers voor het kasteellandschap; een visie op de toekomstige inrichting van het gebied. Op basis van dit Masterplan kunnen in een later stadium verdere, concretere uitwerkingen gemaakt worden. Als aanzet hiervoor is in het Masterplan een projectenlijst opgenomen.

De visie op het Kasteellandschap Asten is in een zin te vatten: ...

Een zichtbaar en herkenbaar kasteelcomplex ....
De voorburcht en ruïne zijn goed zichtbaar in het landschap. Alleen dan kan het kasteel een prominente plek in het landschap tussen Asten en Heusden opeisen. Voor de voorburcht zijn vooral de zichtlijnen vanuit de omgeving van belang. Voor de ruïne is het van belang dat vanuit de directe omgeving zichten op de restanten mogelijk zijn, zonder daarbij de bijzonder sfeer van de huidige situatie te veel geweld aan te doen.
Naast de zichtbaarheid van de gebouwen kan ook door middel van groen (lanen, solitaire bomen) het kasteelcomplex beter gemarkeerd worden.

... als uniek en veelzijdig monument ...
Het kasteelcomplex is uniek vanwege de monumentale voorburcht en de bijzondere ruïne. Er is (in potentie) sprake van een grote verscheidenheid aan sferen en beelden (oprijlaan, binnenplaats, ruïne-eiland, tussen de grachten, kasteelbos, etc.) die versterkt wordt om daarmee de "leesbaarheid" van het kasteelterrein te vergroten en daarmee het bijzonder karakter van het complex te versterken. Daarbij wordt een aantal functionele aspecten goed ingepast (opslag, parkeren etc.) zodat een kasteelterrein met allure ontstaat.

... in een groen, recreatief aantrekkelijk boerenlandschap ...
Het gebied tussen Asten en Heusden wordt ontwikkeld tot een aantrekkelijk landschap, doorsneden door recreatieve routes die de dorpen met het kasteel en met elkaar verbinden. Het landschap heeft een agrarisch karakter aansluitend bij de cultuurhistorische waarden van het gebied. De beplantingsstructuren worden versterkt; enerzijds door goed beheer van het bestaande, anderzijds door het toevoegen van nieuwe beplanting in de vorm van lanen, erfbeplantingen en solitairen.

.. dat herkenbaar is als beekdal ....
De betekenis van de Voordeldonkse Broekloop wordt versterkt. Ecologisch en ruimtelijk door het toepassen van natuurvriendelijke oevers; recreatief door het opnemen van het schouwpad in de nieuwe routestructuren.
Waar de mogelijkheid zich voordoet wordt gestreefd naar een grondgebruik dat meer in overeenstemming is met het karakter van een (vroeger natte) laagte. Weidegrond en reservering voor tijdelijke waterberging passen wat betreft beter dan bijvoorbeeld boomkwekerijen en akkerbouw.
Op de langere termijn is het denkbaar dat veranderingen in de agrarische sector en wenselijke aanpassingen in het watersysteem leiden tot een extensivering van het grondgebruik. Wanneer het watersysteem zodanig kan worden aangepast dat er weer een natte laagte ontstaat zou dat de herkenbaarheid van het gebied als beekdal zeer ten goede komen.

... waarin gewoond en gewerkt wordt ...
Het landschap tussen Asten en Heusden is een levend landschap; een landschap dat door de mensen gebruikt wordt om in te wonen, werken en recreëren. Elk landschap gaat met zijn tijd mee; verandert al naar gelang de maatschappij verandert. Het Masterplan onderkent deze dynamiek en wil dan ook geen museum- of parklandschap rondom het kasteel creëren. In het landschap moeten boeren en tuinders hun boterham kunnen blijven verdienen. Wel is het zo dat er een goede balans gevonden moet worden tussen de dyna-

miek van vandaag de dag en de historisch gegroeide kwaliteiten. Ontwikkelingen als glastuinbouw en verstedelijking dienen op een zorgvuldige manier te worden ingepast.

Daarnaast biedt de ontwikkeling van een sterk en bijzonder kasteellandschap ook nieuwe kansen op het gebied van wonen en werken. Door het vormgeven van nieuwe, groene dorpsranden, waarbij er duidelijke relatie wordt gelegd tussen landschap en dorp worden twee vliegen in een klap geslagen; het kasteellandschap krijg een duidelijke en groene begrenzing en er wordt een wervend woonmilieu gecreëerd. Voor de agrarische sector biedt een bijzonder kasteellandschap mogelijkheden om te komen tot een verbreding. Ontwikkelingen in de landbouw leiden er voor steeds meer boeren toe te zoeken naar alternatieve bronnen van inkomsten. Een aantrekkelijk en tot de verbeelding sprekend kasteellandschap biedt kansen voor bijvoorbeeld recreatieve activiteiten (logeren bij de boer), het vervaardigen van streekproducten (kasteelkaas), landschapsbeheer etc.

... en waarbij kasteel en landschap een onlosmakelijke eenheid vormen.
De relatie tussen kasteelcomplex en omliggend landschap wordt versterkt. De zichtbaarheid speelt daarbij een belangrijke rol. Maar ook het stelsel van lanen vormt een belangrijk ruimtelijk kader; de lanen verbinden het kasteel met de omgeving en vormen de belangrijkste ontsluiting van het gebied. Daarbij vormen ze tezamen een sterke en herkenbare groene structuur voor het kasteellandschap. Zorg voor het bestaande lanenbestand en uitbreiding met nieuwe lanen zijn dan ook belangrijke aandachtspunten.
De relatie tussen kasteel en landschap komt verder tot uiting in de (voormalige) pachtboerderijen die bij het landgoed hoorden. Het herkenbaar maken van deze locaties en boerderijen draagt bij aan een versterking van het kasteellandschap.

Dit beeld is vertaald naar een schets voor het kasteellandschap van Asten en een uitwerking op het niveau van het kasteelterrein.

6 Uitwerking kasteellandschap

Het kasteellandschap wordt ontwikkeld tot een groen en goed toegankelijk gebied, waarin de rijke cultuurhistorie een prominente plek inneemt. Versterking van de groenstructuur, het ontwikkelen van routes, het zichtbaar maken van het kasteel en het inpassen van glastuinbouw en verstedelijking zijn enkele van de belangrijkste doelstellingen.

6.1 Lanenstelsel

Het lanenstelsel vormt een belangrijke drager van de groenstructuur van het kasteellandschap. De lanen verschaffen het gebied een landgoedsfeer en creëren een groen raamwerk dat samenhang brengt in het gebied tussen Asten en Heusden. Daarbij wordt door middel van de lanen het landschap (recreatief) ontsloten. Behoud, versterking en aanvulling van dit lanenstelsel is dan ook cruciaal.
Het Masterplan voorziet in versterking van het bestaande lanenstelsel door herstel en het weer aanvullen van lanen waar in de loop der tijd "gaten" zijn gevallen. Daarnaast moet bekeken worden wat de mogelijkheden zijn voor een aanplant aan weerszijden van de weg daar waar dat momenteel slechts een enkelzijdige beplanting aanwezig is. Voorts wordt een aantal nieuwe lanen voorgesteld. Naast een uitbreiding van de groenstructuur en verbeteren van de toegankelijkheid kunnen de nieuwe lanen ook een functie hebben bij het inpassen van glastuinbouw en verstedelijking. Zo is langs het kassengebied ten westen van het kasteel een nieuwe laan geprojecteerd die zorgt voor een betere ruimtelijke overgang tussen kassen en de kleinschalige wereld van de schapenweiden naast het kasteelterrein. Ook langs de nieuw geplande woningbouw bij Heusden wordt een laan voorgesteld als overgang tussen woonlocatie en landschap.

Versterking van de lanenstructuur dient in nauw overleg met de boeren plaats te vinden. Met name de mogelijkheid om te kunnen manoeuvreren met landbouwmachines is een punt om bij de uitwerking nadrukkelijk rekening mee te houden.

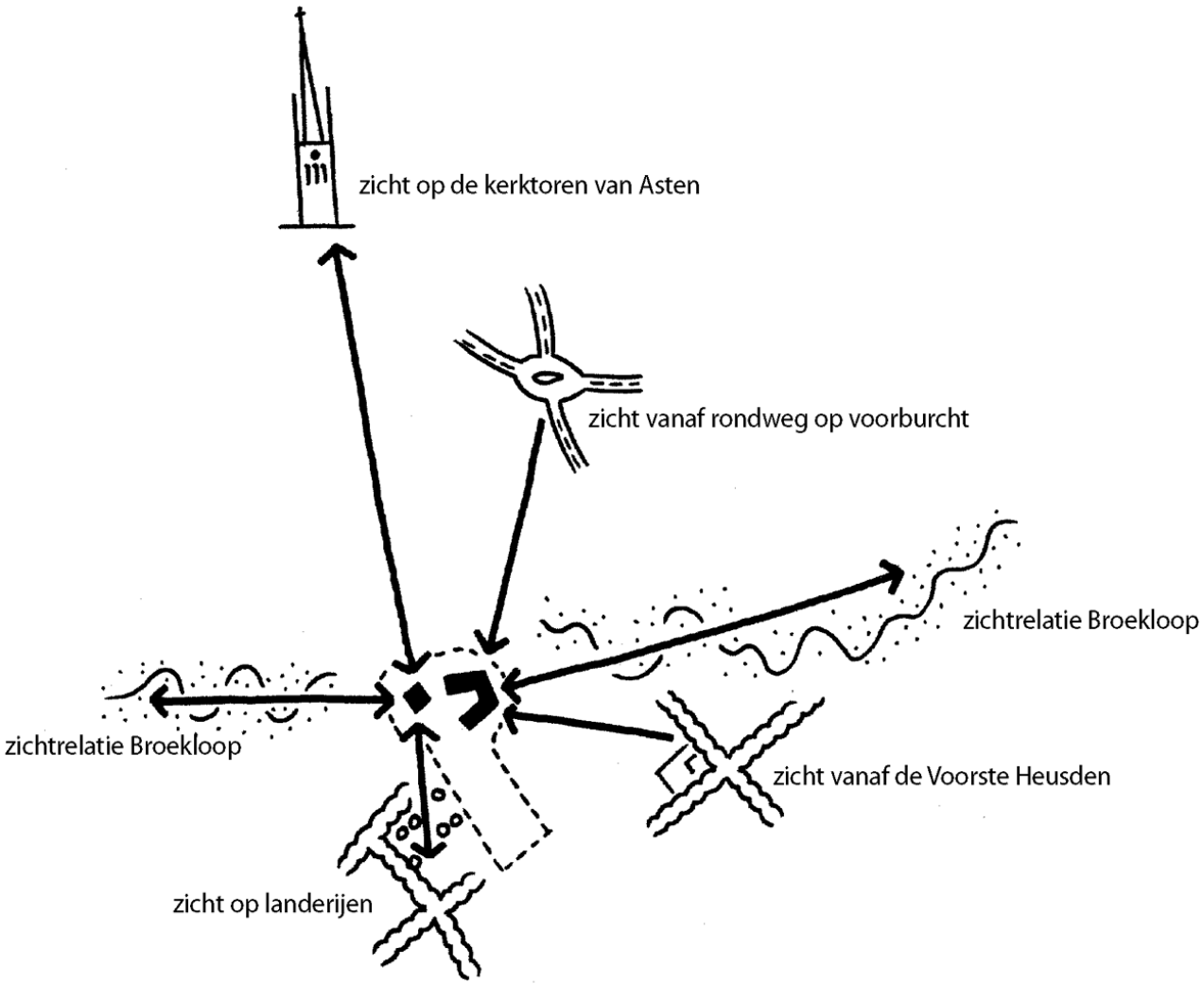
zicht op de kerktoren van Asten
zicht vanaf rondweg op voorburcht
zichtrelatie Broekloop
zichtrelatie Broekloop
zicht vanaf de Voorste Heusden
zicht op landerijen

6.2 Aanplant solitairen

In aanvulling op de laanstructuur wordt voorgesteld een (beperkt) aantal solitaire bomen aan te planten in het kasteellandschap. Het gaat hierbij met name om het gebied direct langs de Voordeldonksche Broekloop en in de nabijheid van het kasteel. Door middel van solitairen kunnen bijzondere plekken en elementen zoals de broekloop worden gemarkeerd. Door aanplant van enkele "losse" bomen ontstaat het beeld van een klassiek Brabants cultuurlandschap en krijgt de omgeving van het kasteel een bijzondere sfeer.

6.3 Zichtlijnen

Om de herkenbaarheid van het kasteelcomplex in het landschap te verbeteren en te waarborgen is het van groot belang een aantal zichtlijnen op het kasteel in stand te houden. In eerste instantie gaat het daarbij om het zicht op de voorburcht, als beeldmerk van het complex. De burcht is met name zichtbaar vanaf de weg De Voorste Heusden. Het vrijhouden van het zicht op de toren vanaf de doorgaande weg moet gewaarborgd blijven door het achterwege laten van beplanting in de zichtzone en het verwijderen van bestaande beplanting. In de huidige situatie is de toren nog zichtbaar, maar zonder ingrepen zal op (relatief korte) termijn het zicht op de toren grotendeels verdwenen zijn als gevolg van opschietend groen.

6.4 Erfbeplanting

De ontwikkeling van passende erfbeplantingen bij de boerenerven vormt een belangrijk aandachtspunt. Door middel van een goede erfbeplanting kan het boerenerf een verrijking van het landschap betekenen. De erfbeplanting vormt een groen kader om het terrein. Dit kader kan in essentie bestaan uit een singel / houtwal of losse bomen; meer open daar waar de hoofdentree, het woonhuis, de oude boerderij etc. ligt en meer gesloten op plekken die puur functioneel zijn zoals (grote) stallen, opslag etc.
De beplanting van boerenerven wordt van oudsher gekenmerkt door eenvoud en functionaliteit; een houtwal, gras, grote bomen en een haag vormen de belangrijkste ingrediënten. Inheemse beplanting, passend bij de natuurlijke omstandigheden, vormt het uitgangspunt.

6.5 Voordeldonksche Broekloop

De Voordeldonksche Broekloop vormt van oudsher de ader van het cultuurlandschap rondom het kasteel. De watergang heeft een belangrijke functie in de waterhuishouding van het gebied. Ook de gracht van het kasteel wordt gevoed door de Broekloop. In de

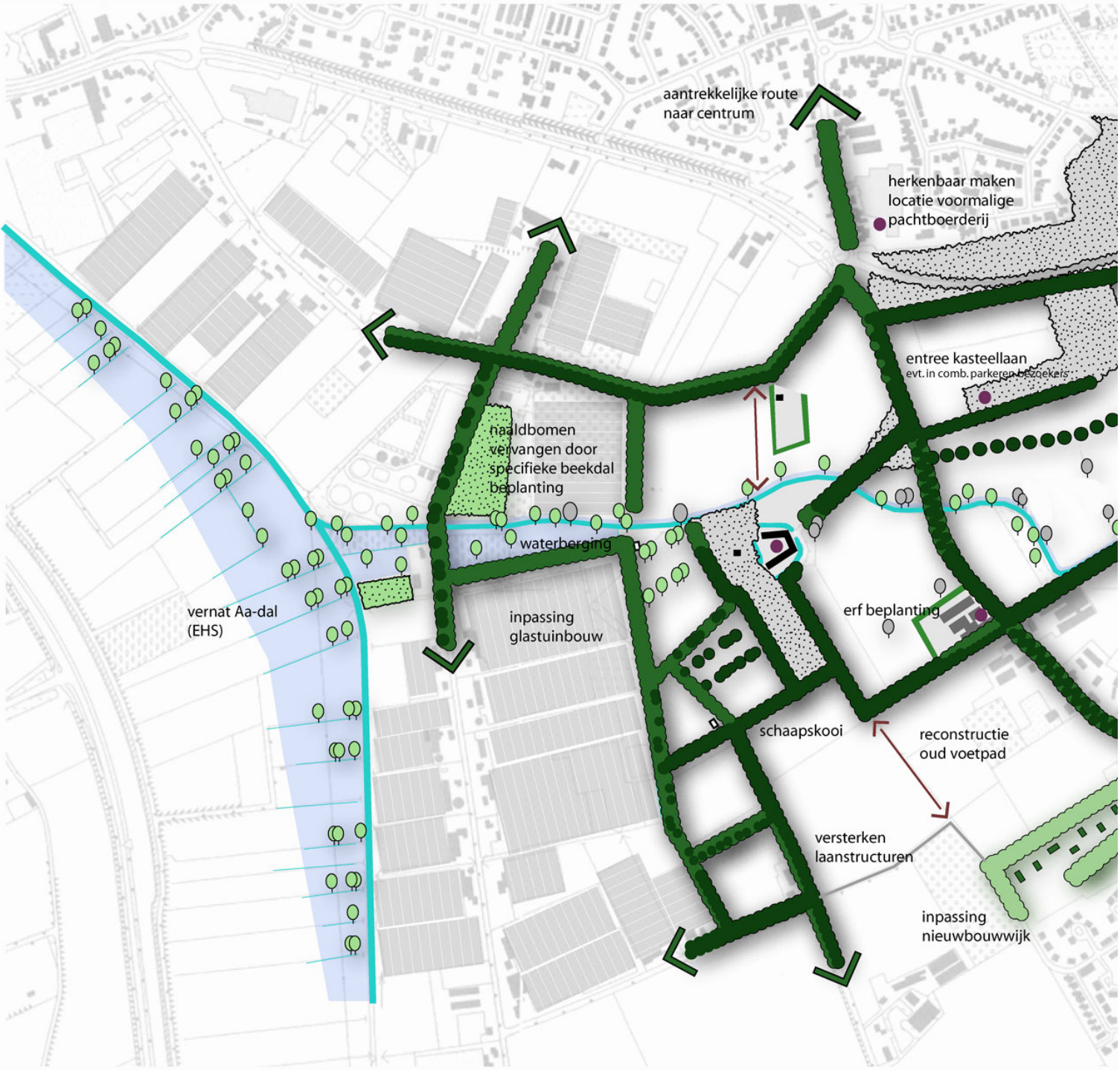
aantrekkelijke route
naar centrum
herkenbaar maken
locatie voormalige
pachtboerderij
entree kasteellaan
evt. in comb. parkeren bezoekers
naaldbomen
vervangen door
specifieke beekdal
beplanting
waterberging
vernat Aa-dal
(EHS)
inpassing
glastuinbouw
erf beplanting
schaapskooi
reconstructie
oud voetpad
versterken
laanstructuren
inpassing
nieuwbouwwijk

Broekloop zijn diverse stuwen aangebracht waarmee het waterpeil wordt gecontroleerd. Het watersysteem is in de huidige situatie zo ingericht dat water snel wordt afgevoerd; van een natte laagte is feitelijk geen sprake meer. Aanpassingen aan de Voordeldonksche Broekloop met als doel er weer een meer natuurlijke waterloop van te maken kunnen vergaande gevolgen hebben voor de waterhuishouding en daarmee het grondgebruik in het gebied. Voor de korte termijn wordt hierin niet voorzien. Wel wordt gestreefd naar meer natuurvriendelijke inrichting van de oevers van de Broekloop. Door langs de watergang rietoevers of plas-dras zones te realiseren wordt de ecologische betekenis van de waterloop vergroot, wordt invulling gegeven een ecologische verbinding en wordt de Broekloop beter zichtbaar in het landschap. Het voorstel van een betrokken boer om de Broekloop (deels) doorwaadbaar te maken voor vee past uitstekend binnen deze plannen.
Bijzonder aandachtspunt is de aansluiting van de Voordeldonksche Broekloop op het dal van Aa. Deze aansluiting is in ruimtelijke zin dichtgeslibd door de bouw van kassen tot dicht aan de Broekloop, het terrein van de waterzuivering en een aantal bosjes. Het Masterplan voorziet in een vernatting van de aansluiting tussen Broekloop en Aa. Het waterschap ziet hier aanleiding voor het realiseren een noodbergingsgebied; weides die in geval van nood onder water gezet kunnen worden om overlast elders te voorkomen. Deze plannen sluiten aan bij de wens de koppeling tussen Broekloop en Aa in ruimtelijke zin zo open mogelijk te houden.

Het waterschap heeft plannen om op korte termijn de stuw ter hoogte van de Kasteellaan te vervangen. Dit biedt tevens de mogelijkheid om de huidige brug (waarin de stuw is geïntegreerd) te vervangen door een exemplaar waarbij de passage van de Broekloop nadrukkelijk wordt ervaren, bijvoorbeeld door een houten brugdek.

6.6 Routes

Om van het kasteellandschap een toegankelijk, recreatief aantrekkelijk gebied te maken wordt ingezet op het openbaar toegankelijk maken van alle lanen - nieuw en bestaand. Daarnaast wordt voorgesteld de historische verbinding "door de velden" tussen Asten, het kasteel en Heusden te herstellen. Op de kaart uit 1900 staat dit voetpad nog weergegeven - herstel maakt het mogelijk een aantrekkelijke route tussen beide kernen en het kasteel vorm te geven en daarmee het kasteel een meer centrale rol in het landschap toe te kennen.
Ook wordt voorgesteld het schouwpad langs de Voordeldonksche Broekloop in zijn geheel openbaar toegankelijk te maken en op te nemen in de routestructuren door het gebied. Verder moet worden overwogen om de wandelroute langs De Twaalf Apostelen weer - net als vroeger - door te trekken naar de restanten van de oude pachtboerderij langs de Polderweg.

6.7 Pachtboerderijen

Verspreid over het kasteellandschap ligt een aantal locaties waar de voormalige pachtboerderijen waren gesitueerd. Het gaat om de volgende locaties:

- Voorste Heusden (boerderij dhr Vlemmix)
- De Middenhoeve of Hofgoed. Hier bevond zich mogelijk de voorloper van het huidige kasteel. Het gebouw is verdwenen, twee langgerekte waterpartijen zijn nog wel aanwezig.
- De Brant
- De Polder (bebouwing verdwenen)
- De Wolfsberg (bebouwing verdwenen)
- Achterste Heusden

De boerderijen zijn onlosmakelijk verbonden geweest bij het totstandkomen van het kasteellandschap. Voorgesteld wordt de locaties van de voormalige pachtboerderijen herkenbaar te maken in het landschap. De wijze waarop dient nader uitgewerkt te worden. Gedacht kan worden aan een kunstproject waarbij de relatie tussen kasteel en boerderij op een of ander manier wordt verbeeld. Ook kan gedacht worden aan een subtiele verwijzing door middel van beplanting (bv. een rode beuk op elke locatie) of de kleurstelling van deuren en/of luiken. Ook met behulp van informatieborden kan natuurlijk de betekenis van de plek worden toegelicht. Bij het ontwikkelen van routestructuren zijn deze locaties nadrukkelijk in beeld.

Financiering

De voorgestelde verbeteringen van het landschap zullen voor de betrokken agrariërs inkomstenderving en extra kosten met zich meebrengen. Dit betekent dat voor al deze ingrepen additionele financiering zal moeten worden verworven. Naast de gangbare subsidie regelingen kan hier bijvoorbeeld gedacht worden aan het door Alterra bedachte idee van "Boeren voor Natuur" of andere kleinschalige vormen van natuuronderhoud. Het ligt voor de hand dat voor de ontwikkeling en het beheer van het kasteellandschap, alsmede voor de acquisitie en besteding van fondsen, een nieuwe Stichting Landgoed Asten in het leven zal worden geroepen met daarin alle eigenaren.

6.8 Schaapskooien

In het kasteellandschap bevindt zich momenteel één schaapskooi, gesitueerd ten zuidwesten van het kasteelterrein op grond van dhr Mennen. De schaapskooi biedt onderdak aan ongeveer 50 schapen. De kooi bevindt zich in een matige tot slechte bouwkundige toestand, en - aangepaste - vervanging is op termijn aan de orde.
Ook dhr Loomans houdt schapen, doch die hebben nog geen onderkomen. Een schaapskooi wordt wenselijk geacht. Op één van de akkers achter het kasteelterrein, gesitueerd tegen de broekloop aan, (ten noordwesten van het kasteel) bevindt zich thans een aanplant met dennenbomen. Vanuit ruimtelijk oogpunt is het gewenst deze aanplant te verwijderen. Omvorming naar weidegrond betekent een verbetering van de herkenbaarheid van het gebied als onderdeel van het beekdallandschap. Voorgesteld wordt ter plekke een nieuwe schaapskooi te realiseren en het terrein om te vormen tot schapenweide.

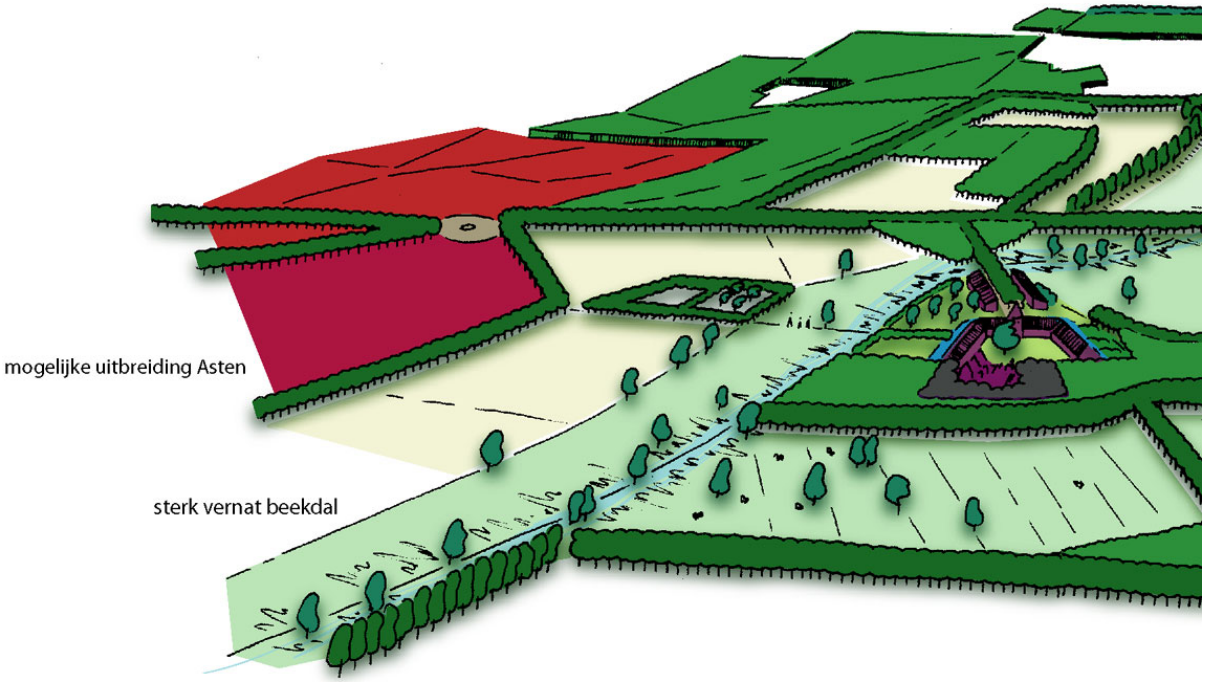

6.9 Doorkijk langere termijn

De ontwikkelingen op lange termijn laten zich moeilijk voorspellen. De kaartvergelijking eerder in dit rapport heeft laten zien dat het landschap continu in ontwikkeling is en dat het tempo van de veranderingen ook steeds hoger komt te liggen.
Het is dan ook vrijwel zeker dat in de komende decennia een aantal wezenlijke veranderingen en ontwikkelingen zullen op treden. Voor de toekomst ligt de uitdaging in het zodanig inspelen op en uitwerking geven aan deze ontwikkelingen dat ze een bijdrage leveren aan de versterking van het kasteellandschap.
De toekomstvisie van de gemeente Asten laat zien dat wordt nagedacht over verdere uitbreiding richting het kasteellandschap. Wanneer een dergelijke ontwikkeling op een zorgvuldige manier wordt vormgegeven ligt hierin een kans om een betere overgang tussen dorp en kasteellandschap te bewerkstelligen. Het huidige Asten verschuilt zicht grotendeels achter een geluidswal.

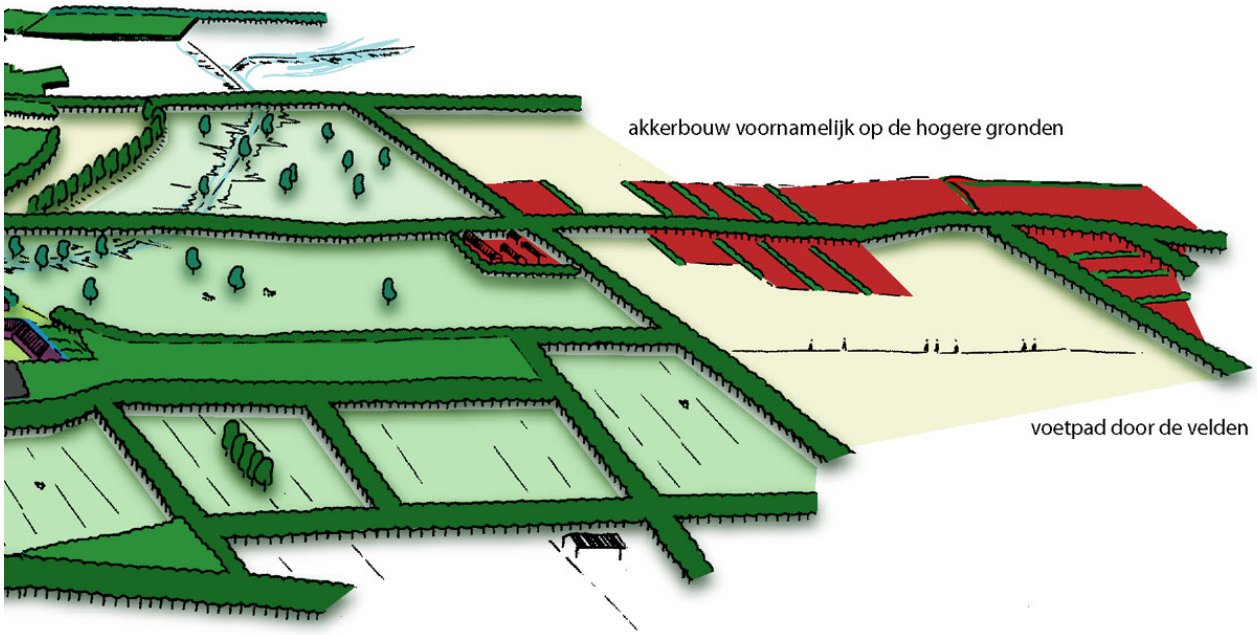

De ontwikkelingen in de glastuinbouw laten zich moeilijk duiden. Duidelijk is dat op dit moment nog volop geïnvesteerd wordt en nieuwbouw in het gebied plaatsvindt. Tevens is duidelijk dat voor toekomstige uitbreiding nauwelijks ruimte is. Mocht op termijn elders ontwikkelingsruimte worden gerealiseerd dan is het wellicht denkbaar dat glastuinbouw op den duur uit het gebied verdwijnt.
De ontwikkelingen in de landbouw laten zien dat het voor veel boeren steeds moeilijker wordt het hoofd boven water te houden. Internationale concurrentie en strenge regelgeving leiden er toe dat steeds meer boeren stoppen of alternatieve bronnen van inkomsten proberen te genereren (verbrede landbouw). Het is goed denkbaar dat op de lange termijn het agrarisch grondgebruik een meer extensief karakter zal hebben en dat activiteiten op het gebied van recreatie, zorg en natuur- en landschapsbeheer worden geïncorporeerd in de agrarische bedrijfsvoering. Daarmee ontstaan er kansen om het kasteellandschap verder te ontwikkelen tot een herkenbaar nat beekdal. Het watersysteem kan dan worden teruggebracht naar een meer natuurlijke situatie met vochtige graslanden langs een waterloop die zijn oorspronkelijke loop volgt.

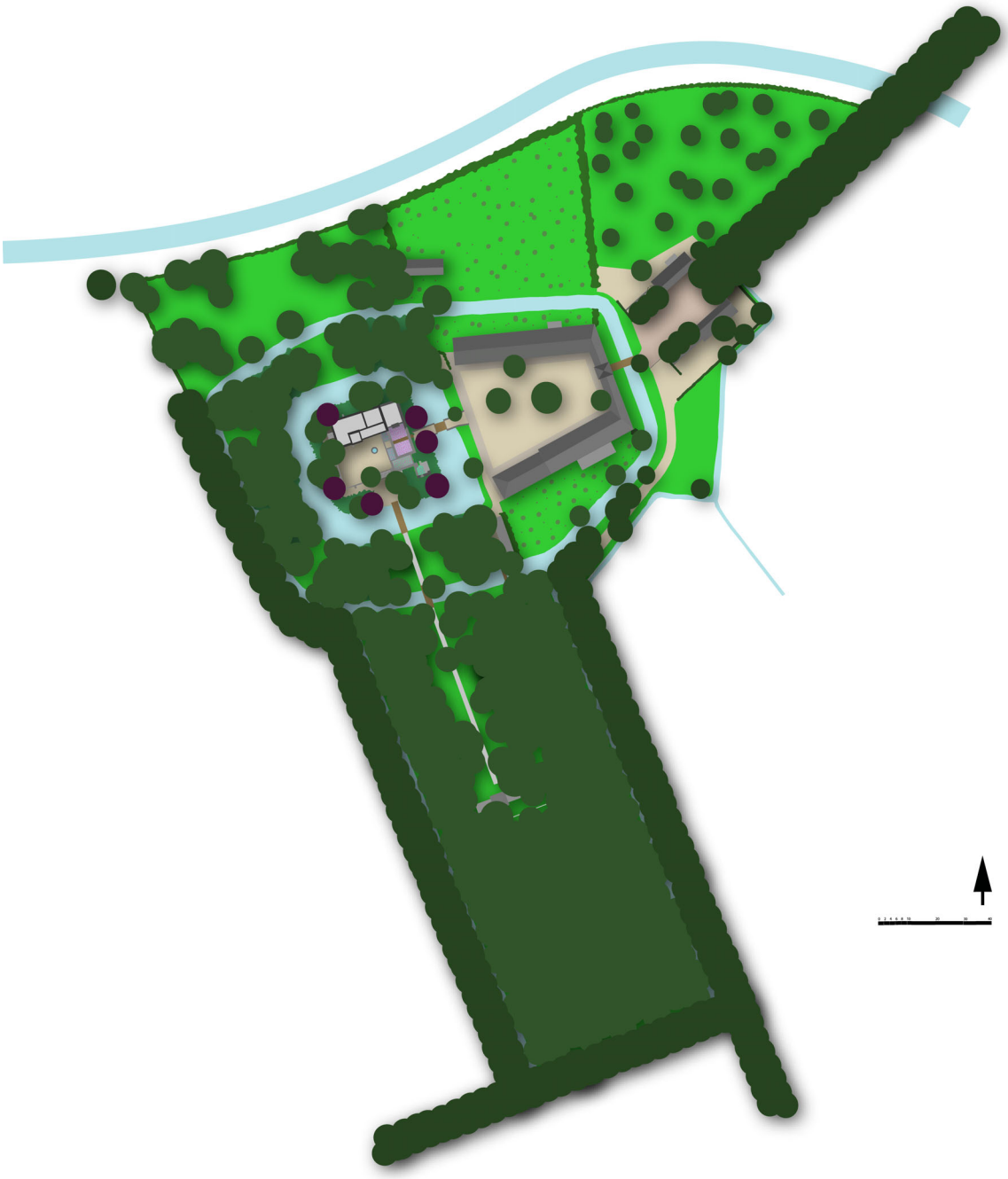

7 Uitwerkingen kasteelterrein

7.1 Inleiding

Voor het kasteelterrein wordt onderscheid gemaakt tussen een aantal deelgebieden. Een belangrijke kwaliteit van het kasteelterrein als geheel schuilt in de verscheidenheid aan sferen en beelden binnen het complex. Een versterking van de eigen karakteristieken van de verschillende deelgebieden vormt dan ook een belangrijk uitgangspunt. Daarbij is het zo dat elk deelgebied zijn eigen kwesties, problemen en knelpunten kent die om een oplossing vragen.
Voor alle uitwerkingen geldt dat ze schetsmatig van aard zijn. Het Masterplan geeft de richting aan en benoemt een aantal wezenlijke aspecten voor de terreininrichting. In een later stadium zal e.e.a. nader uitgewerkt moeten worden. Voor het Masterplan gaat het vooral om de uitgangspunten, locaties en massa's (volume). Bij latere uitwerkingen komt met name de (landschaps-)architectonische vormgeving aan bod.

De plannen voor het kasteelterrein hebben zowel een groene als een rode component. Naast ingrepen in de beplantingsstructuur en de feitelijke terreininrichting worden er ook voorstellen gedaan voor een aantal bouwkundige elementen. Het gaat hierbij met name om een oplossing voor het gesignaleerde stallingsprobleem. Dit probleem is sinds 1984 geleidelijk ontstaan, doordat de beide pachtboerderijen op de voorburcht fasegewijs in meerdere wooneenheden werden opgesplitst.
Het Masterplan voorziet in nieuw te realiseren stallingseenheden van ca. 25m2 per woon-eenheid; voldoende voor een auto, diverse fietsen en overige bergingsruimte. Dit betekent dat er in totaal 10 van dergelijke eenheden nodig zijn: 4 voor de noordvleugel van de voorburcht en 6 voor de zuidvleugel.
Naast deze stallingen bestaat er de behoefte aan een ontvangst-/collectieve ruimte ergens op het kasteelterrein. Een dergelijke ruimte biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid om mensen bij rondleidingen en de erfgoededucatie te ontvangen, juist ook bij slechter weer. Daarnaast kunnen in deze exclusieve ruimte kleine exposities worden georganiseerd en kunnen er vergaderingen en presentaties plaatsvinden.
Ook bij de ruïne wordt voorzien in een aantal bouwkundige voorzieningen; deels ter conservering van de ruïne, deels om een educatieve en eenvoudige podium functie mogelijk te maken. In het volgende hoofdstuk wordt hier nader op ingegaan.

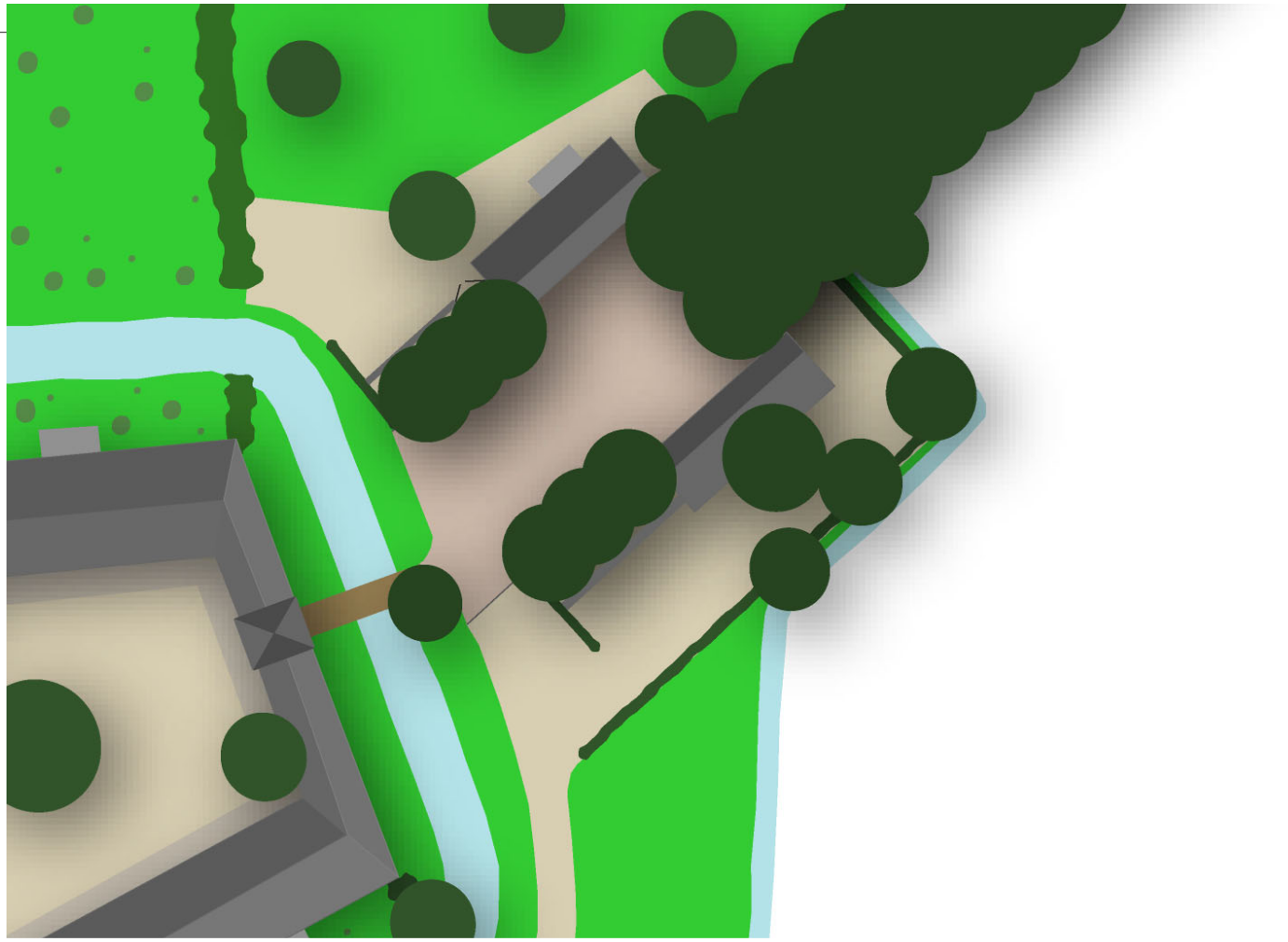

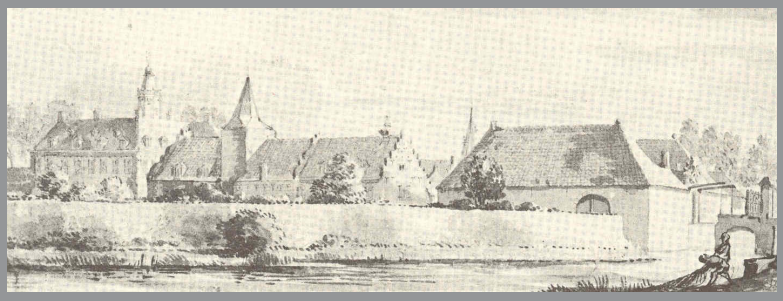

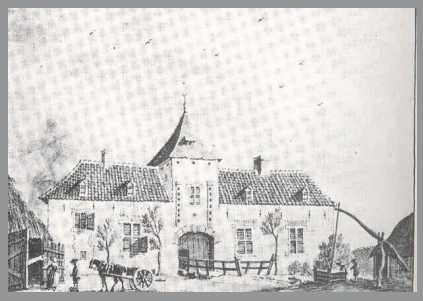

7.2 Entreezone

Bij de entreezone spelen diverse problemen. In de huidige situatie maakt de entree een rommelige indruk; er is een parkeerprobleem, de gracht is niet goed zichtbaar en het voorterrein straalt geen eenheid uit (links en rechts van de laan sterk verschillend). Voorgesteld wordt om de wens aan stallingsruimte in te zetten als middel om hier een representatieve en functionele entree van te maken.
Hierbij zijn twee varianten denkbaar. Bij beide varianten is spraken van twee gebouwen met ieder vier stallingseenheden en een ruimte voor de opslag van hout, fietsen etc.

1 Stallingen evenwijdig aan de oprijlaan.

Deze variant is ontleend aan een studie naar diverse voorbeelden van stallingen bij kastelen in het Brabants-Limburgse grensgebied. Hieruit blijkt dat wanneer de voorburcht niet meer voorzag in de ruimtebehoefte van het agrarisch bedrijf, men uitbreiding zocht door buiten de omgrachting langs de oprijlaan nieuwe stallingen te bouwen. Op deze wijze ontstond er als het ware een buitenhof; een in de eerste plaats functionele ruimte waar men kon manoeuvreren met voertuigen.

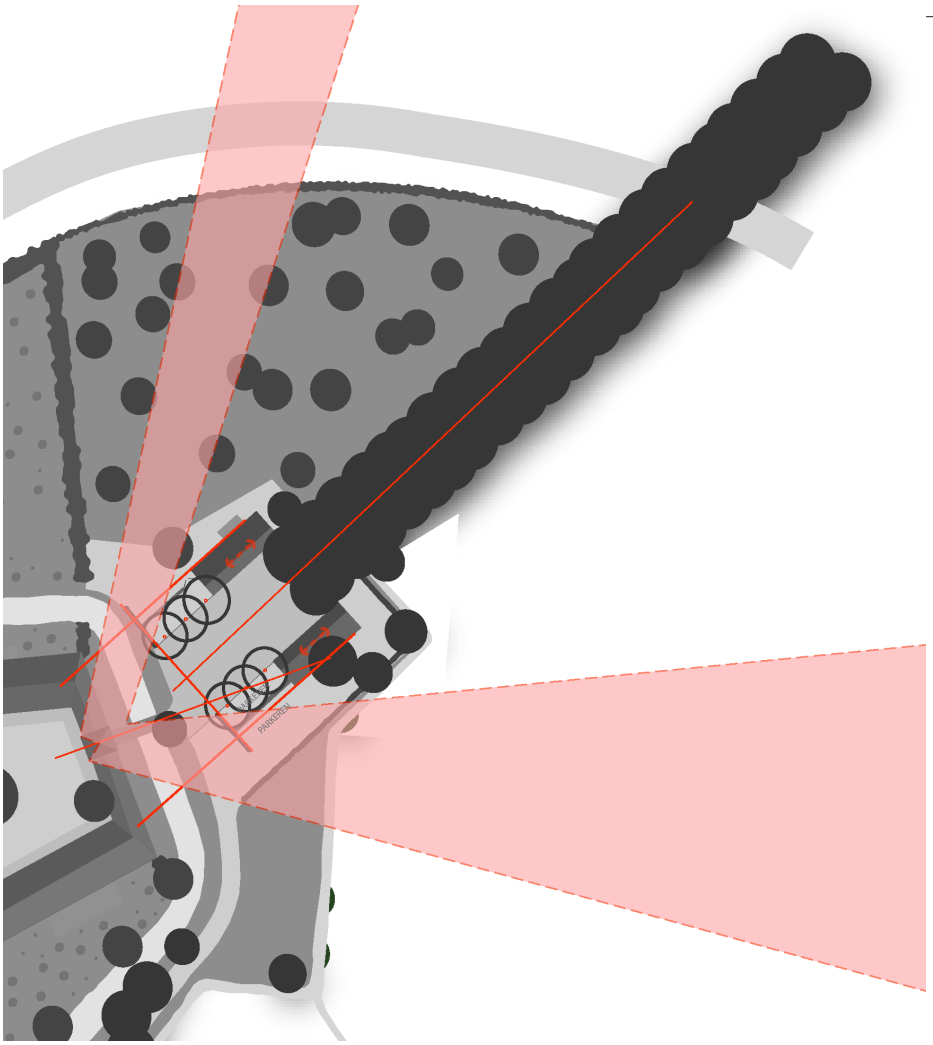
PARKEREN

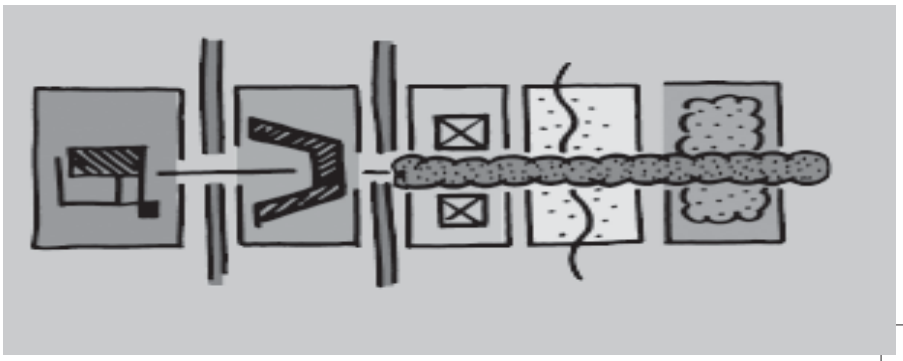

Het feit dat de situering van de stallingen in dit voorstel is geïnspireerd op historische voorbeelden uit de omgeving vormt niet de enige legitimatie van deze variant, er liggen zeer nadrukkelijk een aantal belangrijke landschappelijke/ stedebouwkundige overwegingen aan ten grondslag.

- De buitenhof vormt een representatieve entree in de vorm van een symmetrisch voorplein; de beide stallingen links en rechts leiden de blik richting het poortgebouw, dat daardoor extra wordt benadrukt.

- Het nieuwe voorplein in combinatie met het herstel van de buitenste gracht (inclusief reconstructie brug) voegt nieuwe kwaliteiten toe aan de route van oprijlaan tot ruïne. Langs deze route ontvouwt zich een bijzondere en afwisselende sequentie van sferen en beelden: vanaf de beslotenheid van het bosje bij het begin van de oprijlaan; via de oprijlaan zelf met zichten tussen de bomen door het open landschap in; de kruising met de Broekloop; over het nieuwe voorplein met aan weerszijden de stallingen; via de brug over de gracht; door de poort; naar de beslotenheid van de binnenplaats, om tenslotte uit te komen bij het groene eiland met de ruïne.

- Door de plaatsing van de gebouwen langs de oprijlaan, op enige afstand van de poort, blijft het zicht op de voorburcht (en poortgebouw) vanaf de doorgaande weg behouden

- Deze variant biedt een grote flexibiliteit ten aanzien van de uiteindelijke vorm van de stallingen. Wijzigingen in hoogte, breedte en lengte zullen in deze variant tot minder problemen leiden ten aanzien van de zichtbaarheid van de voorburcht

- Het parkeren van bewoners vindt plaats in het verlengde van de stallingen, onder een aantal eikenbomen die zijn geplaatst in de rooilijn van het gebouw. Bezoekers zouden kunnen parkeren aan het begin van de kasteellaan.

2 *Stallingen verspreid op voorterrein*

Een gedeelte van de zuidelijke stalling in de hiervoor gepresenteerde variant is gelegen op een terrein dat niet toebehoort aan de Stichting. Om deze variant uit te voeren is het noodzakelijk om deze grond te verwerven (wellicht via een grondruil). Daarnaast moet er een afwateringssloot worden verlegd.
Een alternatief zou kunnen zijn om de beide stallingen dichter op de voorburcht te bouwen, zodat de huidige eigendomsgrenzen onveranderd blijven. Daarnaast kan er een nieuwe variant worden ontwikkeld waarbij de zuidelijk stalling wordt geplaatst op de zuidelijke punt van het weitje. Op dit perceel was in het verleden ook ooit een schuur gesitueerd, echter wat meer naar het noorden. Deze plek zou echter het zicht vanaf de doorgaande weg Asten-Heusden op de voorburcht blokkeren. Een duidelijk nadeel van deze variant is dat de bebouwing en parkeerplaatsen worden verspreid over het voorterrein en dat de bouw van stallingen op deze wijze minder bijdraagt aan de realisatie van een representatieve entree.

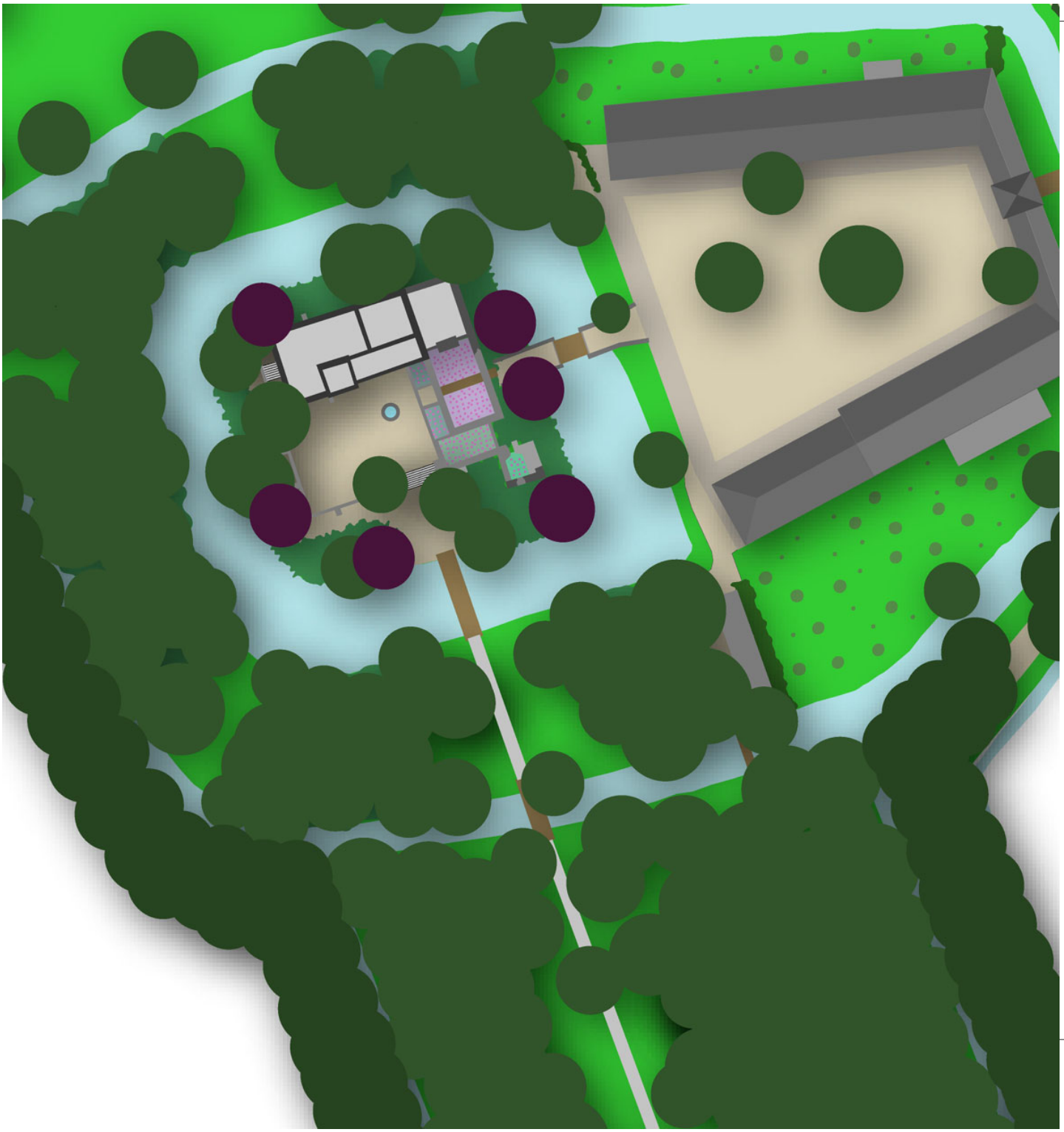

7.3 Binnenplaats

De binnenplaats wordt in de huidige situatie gekenmerkt door een veelheid aan tuintjes rondom een grasveld. Beeldbepalend is de grote beuk midden op de plaats.
Voorgesteld wordt de binnenplaats meer eenheid te laten uitstralen en daarbij te refereren naar de historische situatie van een boeren binnenplaats. Hiertoe wordt de beplanting langs de gevels verwijderd en de gehele binnenplaats voorzien van nader te bepalen (half-)verharde bekleding. Langs de gevels kan bijvoorbeeld een strook keien (kinderkopjes) worden aangelegd om een fraaie "lijst" langs de binnenplaats te maken en een functionele entree tot de woningen mogelijk te maken.

7.4 Tussen de grachten

Het is goed denkbaar dat in de zone tussen beide kasteelgrachten oorspronkelijk (sier)tuinen zijn aangelegd. De nutstuinen (moestuin, boomgaard) zullen naar alle waarschijnlijkheid ter plekke van het huidige kasteelbos hebben gelegen.
In de huidige situatie is de zone tussen de grachten als zelfstandige eenheid nauwelijks herkenbaar. Dit komt door het feit dat de beplanting in het kasteelbos en op het eiland van de ruïne zich niet onderscheidt van die tussen de grachten. Het stelsel van grachten is daarmee niet goed zichtbaar en ook het zicht op de ruïne wordt ontnomen door een "groene waas".
Voorgesteld wordt de zone tussen de grachten op te schonen van een teveel aan beplanting. Hiertoe wordt in eerste instantie de onderbegroeiing van struweel verwijderd. Vervolgens wordt door middel van kap en eventuele nieuwe aanplant het bomenbestand op termijn omgevormd naar duurzame soorten.
Onder de bomen worden enkele grote groepen rododendrons aangeplant. De rodo's geven de zone tussen de grachten een eigen karakter passend bij de landgoedsfeer.Tegelijkertijd wordt hiermee op een nieuwe manier vorm gegeven aan het besloten en intieme karakter van het ruïne eiland; de rododendrons vormen als het ware het decor voor de kasteelruine. Tussen de rodo's door worden zichtlijnen vrijgehouden zodat vanuit het kasteelbos en vanaf de lanen om het landgoed zichten mogelijk worden op (delen van) de ruïne.

Opschoning van de zone tussen de grachten houdt ook in dat de diverse doe-het-zelf bouwsels voor houtopslag aan de zuidzijde verdwijnen. Daarvoor in de plaats komt één, beduidend kleinere, open stalling voor de houtopslag terug, gesitueerd evenwijdig aan de westelijke kopgevel van de zuidelijke vleugel van de voorburcht.

Bij archeologisch onderzoek in de periode 1988-1990 zijn paalresten van een brug aan de zuidzijde van de ruïne gevonden. Door het herstellen van deze brugverbinding over zowel de binnen- als de buitengracht wordt het kasteelbos in functionele en visuele zin nadrukkelijker bij de ruïne betrokken.

De oorspronkelijke voetgangersbrug was waarschijnlijk een traditionele houten brug, die vanaf de zone tussen de grachten direct tot het binnenplein van het kasteel toegang gaf. Sinds 1936 is er een gewijzigde situatie met de brede gemetselde trap naar het talud bij de gracht, zodat thans een brugverbinding tussen beide oevertaluds meer op zijn plaats is.

7.5 Tuinen

De tuinen aan de noordzijde van het kasteelcomplex - van dhr Loomans - vormen in feite een uitbreiding van het kasteelterrein. Van oorsprong is aan deze zijde van het kasteel van tuinaanleg geen sprake geweest.
In de huidige situatie is er vrij veel relatief jonge aanplant. Op termijn kan deze beplanting belangrijke zichten op de burcht en ruïne gaan verhullen. Het Masterplan voorziet in een differentiatie binnen deze wereld die aansluit bij de karakteristieken van de aanliggende terreindelen.
Voor de zone tussen de oprijlaan en de Broekloop wordt gestreefd naar een meer transparante situatie; gedacht kan worden aan een boomweide of boomgaard. Bomen in gras, zonder hoogopgaande heesterbeplanting en zodanig gesitueerd dat zichten op het poortgebouw vanaf de doorgaande weg mogelijk blijven. Onder de bomen kan (klein-)vee grazen.
De zone direct grenzend aan de noordvleugel van de voorburcht kan meer het karakter van een privé-tuin krijgen. Voor de zichten vanuit de omgeving is het van belang dat er geen dichte (huizen)hoge groenschermen ontstaan waardoor niets van de achterliggende burcht meer zichtbaar is.
Voor de zone grenzend aan het ruïne-eiland wordt ingezet op meer een parkachtige inrichting; lossen bomen en boomgroepen maken doorzichten naar het ruïne-eiland mogelijk en omgekeerd wordt het mogelijk om vanaf de ruïne het landschap richting Asten te zien.

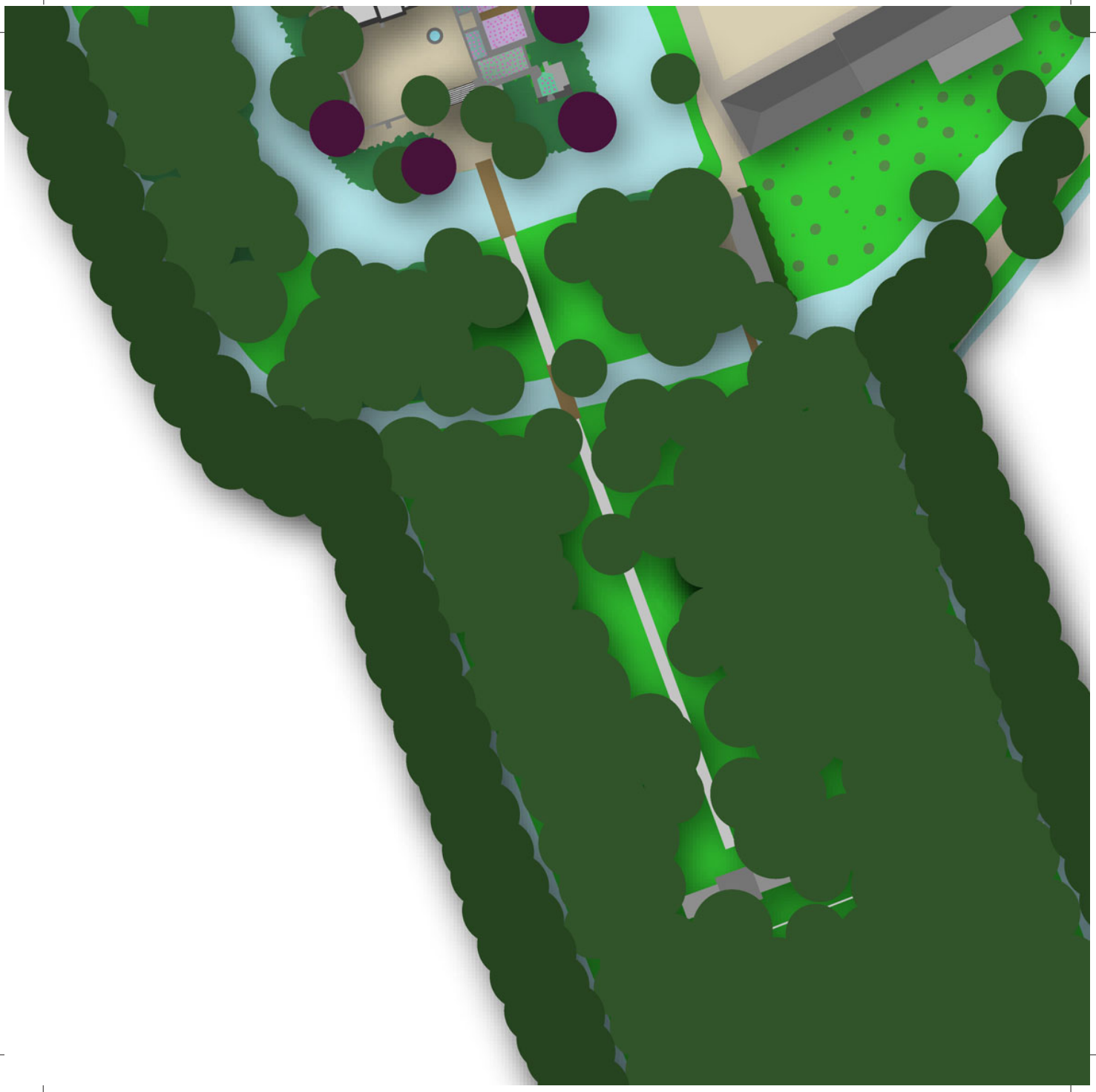

7.6 Kasteelbos

Het huidige kasteelbos is vrij jong en dateert van na 1950. Oudere kadastrale kaarten en beschrijvingen wijzen erop dat het bos oorspronkelijk als aparte, omgrachte (moes)tuin, boomgaard en akker werd benut. Een dergelijke aanleg, met een omgrachte tuin haaks op het kasteelcomplex gesitueerd, komt vaker voor in de 16de eeuw.
Het kasteelbos heeft in zijn huidige vorm weinig relatie met de rest van het kasteelterrein; zowel functioneel als ruimtelijk. Hierboven is reeds aangeven dat door het herstellen van een oude brugverbinding een relatie kan worden gelegd tussen het kasteelbos en de ruïne. Verder wordt voorgesteld in de noordelijke helft van het bos een deel van de onderbegroeiing en een beperkt aantal bomen te verwijderen, zodat er vanuit het bos zichten mogelijk zijn richting ruïne. Op deze wijze wordt het huidige bos omgevormd tot een romantisch natuurbos, dat meer dan thans deel uitmaakt van het gehele kasteelterrein.
Centraal in het bos bevindt zich een gebouw dat ruimte biedt aan een tweetal ateliers/ werkruimtes en een collectieve / ontvangstruimte. Dit tuinpaviljoen vormt een uitstekende toevoeging aan het kasteelbos, aangezien daarmee de attractiviteit van het gebied vergroot wordt en er een verdere functionele betekenis aan gegeven kan worden. Hier liggen kansen voor een uitgesproken en eigentijds bouwwerk gezien de representatieve functie en de relatief grote afstand tot de historische gebouwen. Juist dit gebouw kan daardoor de hedendaagse bijdrage aan de rijke bouwkundige geschiedenis van het kasteel vormen**.**

8 Uitwerking Ruine

Het kasteel vormt van oudsher het middelpunt van het landgoed. De ruïne is in de huidige situatie echter nauwelijks zichtbaar en slechts beperkt toegankelijk. Dit heeft tot gevolg dat de bekendheid van de ruïne bij de Astenaren beperkt is. Onbekend maakt onbemind. Uitgangspunt is dan ook dat de ruïne beter beleefd moet kunnen worden. Er zijn echter complicerende factoren. De ruïne is zeer kwetsbaar waardoor een volledige openstelling het gevaar van sterke slijtage en versneld verval kan betekenen. Daarnaast is er een spanningsveld tussen de wens van een betere toegankelijkheid voor bezoeker en de behoefte aan privacy van de bewoners van de voorburcht.
De plannen voor de ruïne voorzien in een goede balans tussen bovengenoemde zaken.

8.1 Verbeteren zichtbaarheid

Om de zichtbaarheid op de ruïne te vergroten wordt een deel van de beplanting op en in de nabijheid van de ruïne verwijderd.
De op het eiland aanwezige struweelbeplanting wordt geheel verwijderd. Voor de boombeplanting wordt een plan gemaakt dat voorziet in het geleidelijk verwijderen van minder duurzame soorten en bomen van een slechte kwaliteit in combinatie met nieuwe aanplant van enkele strategisch geplaatste, duurzame bomen. Door de aanplant van een beperkt aantal rode beuken is het ruïne-eiland ook van grotere afstand herkenbaar als bijzondere plek.
Op enkele cruciale plaatsen wordt de begroeiing van klimop weggehaald en vervolgens in toom gehouden. De symbiose tussen groen en steen vormt een belangrijke kwaliteit van de ruïne. Gezocht moet worden naar een goede balans tussen beide; te veel groen betekent een onzichtbare ruïne, te weinig groen betekent een "ontluistering" van de plek en kan leiden tot een onaantrekkelijke "steenklomp".
Tot slot kan door middel van een lage beplanting van kruidachtigen de contouren van de ruïne worden verstrekt. Door verschillende, van nature voorkomende, beplantingen op een bijzonder wijze toe te passen, kunnen plekken gemarkeerd worden. Gedacht kan worden aan varens in de diepere delen (kelders), groot hoefblad langs de randen van de gracht, heksenkruid bij de toren etc.
Een beheersplan voor het groen moet voorkomen dat het eiland opnieuw dichtgroeit en beplanting de ruïne aan kan tasten.

8.2 Consolidatie

De ruïne werd in 1998 geconsolideerd volgens de methode "vertraagd verval". Deze methode houdt in dat een beperkte mate van verval van de ruïne wordt geaccepteerd. De ingrepen die gedaan worden bestaan uit constructieve en architectonische maatregelen. Bij de constructieve worden maatregelen getroffen, opdat geen complete wanden of muurdammen instorten of omvallen. Voorbeeld hiervan zijn de trekstaven op de noord-oostelijke hoek van de ruïne, die het verder kantelen van een drietal muurdammen moet verhinderen.
De architectonische maatregelen houden verband met het conserveren van diverse elementen en details van de ruïne. Voorbeeld hiervan zijn het herstel van de oventjes, kaarsnissen, boog in de heksentoren, en het raampje in de oostgevel.
Bouwtechnische opnames uit 2002 laten grote scheurvormingen zien in met name de noordvleugel. In combinatie met de zware begroeiing op de hogere delen die leiden tot een sterke windbelasting bij storm is een aantal maatregelen noodzakelijk. Het consolidatieplan zal voorzien in:
- snoeien begroeide geveltoppen en schoorstenen
- vastzetten losliggende stenen op het hogere muurwerk i.v.m. veiligheid.
- aanbrengen van diverse (vrijwel onzichtbare) trekstaven
- aanbrengen van diverse scheurmeters en monitoring op langere termijn
- opstellen van een snoeiplan / onderhoudsplan voor de begroeiing op de ruïne
- opstellen van een bouwkundig onderhoudsplan voor het muurwerk van de ruïne.

Naast de pure consolidatie zou het verder uitgraven van de kasteelkelder kunnen worden onderzocht.

8.3 Voorzieningen erfgoededucatie

In een apart traject (zie hoofdstuk 9) worden plannen gemaakt voor het realiseren van een erfgoededucatie-project rondom het kasteel. Het vergroten van de leesbaarheid van onderdelen van de ruïne is juist voor erfgoededucatie van belang. Anderzijds dient door de toevoegingen het karakter van de ruïne niet te worden aangetast. De ruïne is juist een "onaf" monument, waarbij de eigen fantasie van elke bezoeker geprikkeld wordt om een compleet beeld te verkrijgen. Door het aanbrengen van allerlei voorzieningen en het aanvullen van allerlei bouwkundige details wordt deze fantasie juist minder geprikkeld.

Voor de voorzieningen voor erfgoededucatie komen drie zones in aanmerking : de oude binnenplaats (van het kasteel), de heksentoren, en de keuken.
Op de binnenplaats is tijdens de opgravingen van 1988-1990 de waterput opgegraven. Voorgesteld wordt de put weer zichtbaar te maken door een permanente glazen afdekking. Er wordt bewust gekozen om geen nieuwe opbouw te vervaardigen; in een nieuwe opbouw schuilt het gevaar van kitsch en blijft er voor de fantasie niets over. Verder zou een opbouw van een put het gebruik van de binnenplaats bij een eventuele podiumfunctie kunnen beperken.
De heksentoren, de zuidoostelijke hoektoren van het kasteel, lijkt de meest aangewezen plaats om tekst en uitleg te geven over de heksenvervolgingen en de rol van Bernard van Merode hierin. Toch heeft de voormalige poorttoren weinig hiermee van doen, en zou plaatsing van een markant standbeeld of kunstwerk ter herinnering aan de vervolging wellicht beter op het talud ten zuiden van de toren geplaatst kunnen worden. In de toren zou de grond weer als keldervloer bestraat kunnen worden. Middels een tekening zou geïllustreerd kunnen worden hoe de oorspronkelijke poorttoren er uit zag, en hoe de brugkelder functioneerde.
De keukenkelder, direct achter de kasteelbrug midden in de oostvleugel gelegen, leent zich waarschijnlijk het beste voor erfgoededucatie. Alle voorzieningen voor middeleeuwse "kooklessen" lijken aanwezig te zijn, zoals twee broodovens, diverse voorraadkasten en een gootsteen met achterliggende waterkelder. Ook de bakstenen vloer, gedeeltelijk nog aanwezig onder de zandafdekking, is met een open goot vanaf de gootsteen tot aan de buitenmuur een markant gegeven. Met het oog op de kwetsbaarheid zou hier een nieuwe (kopie) keukenvloer - er overheen - kunnen worden aangelegd.

8.4 Voorzieningen podiumfuncties

Sinds de oprichting van de stichting in 1984 hebben diverse theater voorstellingen op de binnenplaats van de ruïne plaatsgevonden. Deze voorstellingen hadden altijd een klein-schalig karakter (ca. 50-75 bezoekers). De galerij met de drie bogen werd - en wordt - daarbij als podium gebruikt, alsmede het aangrenzende deel van de binnenplaats. Ten behoeve van deze theatervoorstellingen is de aanleg van elektriciteit (o.a krachtstroom) gewenst. De leidingen kunnen niet in het bestaande metselwerk worden gefreesd, gezien de daarmee gepaard gaande schade. Op zo veel mogelijk uit het zicht zijnde plaatsen dienen opdekleidingen aangebracht te worden. Voor de achterwand van de galerij kan eventueel ook van de spouwruimte in de muur gebruik gemaakt worden.

De middeleeuwse keuken

Kasteel Asten

Een jaar of twaalf geleden, in de zomer van 1990, was ik in Asten. Ik was op zomerkamp met de Nederlandse Jeugdbond voor Geschiedenis. Onder leiding van Leo Wevers gingen we opgraven op het kasteelterrein. Het was mijn allereerste opgraving. We sliepen 's nachts in tenten op de binnenplaats van het kasteel. Er was geen wc of douche. We poepten boven een gat in de grond en voor een bad moesten we wel tien kilometer fietsen om ons te wassen in een zwembad. Nou, die badmeesters zagen ons al aankomen met het zand tot achter onze oren. Overdag waren we aan het opgraven.

Ons groepje ging de keuken opgraven. Laagje voor laagje groeven we steeds dieper tot we de oude keukenvloer vonden. We vonden aardewerkscherven en als ik het me goed herinner ook nog een oude, ijzeren pan. Ook de ovens hebben we opgegraven. Daar zullen ze vroeger brood in hebben gebakken. Er zullen misschien ook wel deurtjes voorgezeten hebben, maar die hebben we niet gevonden. Uiteindelijk kwam zelfs een journalist op de opgraving kijken naar wat we hadden opgegraven. Een dag later stonden we in de krant. Op de foto zie je me de keukenvloer intekenen.

Een dag later in de krant

Zomer 1990

9 Erfgoededucatie

‘De Middeleeuwse Keuken van Kasteel Asten’

De romantische kasteelruïne van Asten is als markant historisch monument een belangrijke lokale identiteitsdrager. Het project “Kasteellandschap Asten: Oude Wortels, Nieuwe Tradities” wil daarom niet alleen de landschappelijke situering van het kasteel verbeteren maar ook de burgers van Asten en Heusden actief betrekken bij de bewogen geschiedenis van het kasteel en zijn omgeving. Als pilot is gekozen voor een erfgoededucatie project voor kinderen.

Het project is bestemd voor alle leerlingen van groep zes van de negen basisscholen in de gemeente Asten. Door een bezoek aan het kasteel ondergaan deze kinderen een ware historische sensatie en hebben zo, op een actieve en tastbare manier, deel aan de kleurrijke geschiedenis van hun eigen omgeving. Tegelijkertijd vervullen de kinderen een ambassadeursfunctie doordat ze hun ervaringen delen met hun achterbannen: ouders, grootouders, familie, vriendjes en kennissen. Zodoende krijgt een grote groep Astenaren oog voor het culturele erfgoed in de buurt.

Hoe zag de middeleeuwse keuken van het kasteel er uit? Kun je nu nog zien waar die keuken was? Is die keuken veel anders dan onze keuken? Hadden ze toen al brood en aardappels?
Deze vragen, en andere, kunnen veel kinderen uit Asten binnenkort moeiteloos beantwoorden want het lesmateriaal gaat over de middeleeuwse keuken in de context van het kasteel zoals dat rond 1430 was.

Voor op school wordt een aantrekkelijke lesbrief ontwikkeld, die een beeld geeft van hoe de keuken ingericht was en wat daar allemaal moest gebeuren. Er komen werkbladen waarmee kinderen, actief lerend, aan de slag gaan en de liefhebbers maken thuis de enige echte ‘Astense ketelkost’.

Hoogtepunt wordt het bezoek aan de kasteelruïne met de hele klas. Daar zien de kinderen ‘in het echt’ de resten van de keuken, zoals de ovens en de kaarsnissen. Ze hebben er een leuke middag met activiteiten die aansluiten bij datgene wat op school geleerd is. Ze ervaren, dat geschiedenis niet alleen iets is uit boekjes maar dat het ook vlakbij huis te vinden is!

Het lesmateriaal is samengesteld door Historisch Onderzoeksbureau Kleioskoop en ontwikkeld in contact met diverse deskundigen en betrokkenen onder andere van Erfgoedhuis Brabant, het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, de Stichting Nederlandse Archeologie en de Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten.

10 Lijst van projecten

Overzicht van projecten in het kader van het Masterplan Kasteellandschap Asten. Per project is aangegeven wat het doel is, wie de beoogde trekker van het project is en welke andere partijen er bij betrokken zijn. De eerste twee projecten zijn reeds, in overleg met alle betrokken, nader uitgewerkt.

Plan Moors

De heer Moors (ZLTO) is de initiatiefnemer van een plan (opgesteld i.s.m. het waterschap) dat concrete oplossingen biedt voor een aantal knelpunten in het landschap ten westen van het kasteel. De aspecten die deel uit maken van het plan zijn:

- verbetering waterhuishouding (o.m. van grachten)
- ruimte voor (regen)waterberging
- verbetering ontsluiting percelen
- inpassing glastuinbouw

Het plan Moors voorziet ook in een oostelijke uitbreiding van de glastuinbouwbedrijven gelegen aan de Waardjesweg tot aan de nieuw te graven waterloop. Een deel van deze uitbreiding is gelegen op gronden die zijn voorgedragen als historische buitenplaats.

De plussen en minnen van dit plan zullen door de verschillende instanties zeer nauwkeurig tegen elkaar afgewogen moeten worden. Daarbij zouden in ieder geval de volgende randvoorwaarden moeten gelden:

- de kassen worden ingepast met een laan of een elzen singel (geen haag of knotwilgen) langs de nieuw te graven waterloop (eventueel later doortrekken aan noordzijde van de broekloop),
- via aankoop (door dhr Moors) en grondruil (1:1 tussen alle betrokken grondeigenaren) valt (tezelfdertijd) het resterende deel (minus de ruimte die nodig is voor kassen, waterloop, weg, laan en waterberging) van het perceel van dhr Strik in zijn geheel toe aan de Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten waarna die het als weiland in gebruik zal (laten) nemen,

Toelichting waterhuishoudkundige component 'Plan Moors'

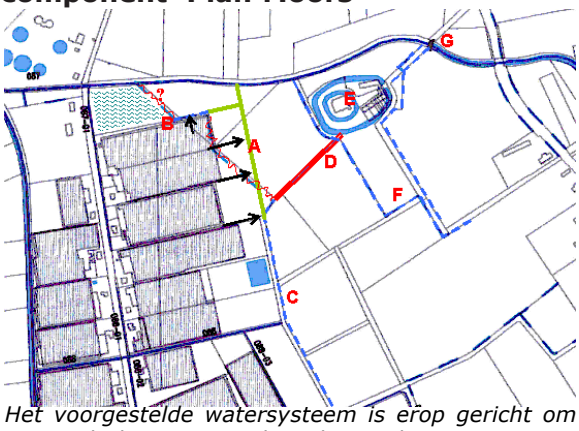

Het voorgestelde watersysteem is erop gericht om enerzijds het waterpeil in de gracht op niveau te houden en anderzijds om afstromend hemelwater van de kassen tijdelijk te bergen. Dit wordt gerealiseerd door een deel van het hemelwater van de kassen af te voeren naar de kasteelgracht. Wanneer een groot areaal verhard oppervlak richting de gracht afwatert, kan een kleine bui al voor voldoende aanvulling van het waterpeil zorgen. Door bovendien een beperkte fluctuatie toe te staan, kan extra berging in de grachten gerealiseerd worden.
Het watersysteem wordt op de volgende wijze aangepast.

A Conform het voorstel van de heer Moors de zandweg ten oosten van het glastuinbouwgebied aan de Waardjesweg in noordelijke richting verlengen tot aan de Voordeldonkse broekloop en langs deze weg een waterloop aanleggen. De bestaande waterloop die gebruikt wordt voor de afvoer van hemelwater van de aangrenzende kassen kan grotendeels worden gedempt. In de waterloop wordt een stuw aangebracht, zodat afstromend hemelwater in westelijke richting, richting de potentiële bergingslocatie (B) kan stromen. Er moet nog nader onderzocht worden of de waterloop zodanig ingericht kan worden dat hierin afstromend regenwater tijdelijk geborgen kan worden. In het zuidelijk uiteinde van de waterloop wordt een lage gronddam of stuw aangelegd.

B Tussen de Voordeldonkse Broekloop en de kassen aan de Waardjesweg ligt een laaggelegen perceel dat begroeid is met bomen (eigendom van de heer Loomans). Door tussen de nieuwe waterloop en dit bosperceel een watergang aan te leggen kan dit perceel in overleg met de eigenaar gebruikt worden als tijdelijke waterberging.

C Langs de zandweg ligt een sloot. Deze sloot wordt aan de noordzijde verbonden met de sloot die in noordoostelijke richting, richting kasteel, afwatert. Er moet nog nader onderzocht worden of op deze sloot meer kassen aangesloten kunnen worden en het mogelijk is om de sloot te vergroten;

D Door deze sloot wordt water van de kassen afgevoerd naar de kasteelgracht. Hiervoor moet de sloot worden vergroot en uitgediept. De sloot stroomt momenteel uit in een waterloop ten westen van de gracht. De sloot moet hier van de betreffende watergang worden afgekoppeld en deze kruisen.

E Op de locatie waar momenteel water wordt ingelaten, wordt een kunstwerk, in de vorm van een knijpconstructie, aangebracht voor de afvoer van overtollig water. Door een beperkte fluctuatie (5-10 cm) in het waterpeil toe te staan, kan in de gracht tijdelijk hemelwater worden geborgen. Daarnaast wordt op een tweede locatie een overstort aangelegd, zodat het waterpeil in de gracht niet te hoog kan oplopen.

F Bij een verhoging van het waterpeil in de gracht moet voorkomen worden dat water via de waterloop, die langs de gracht loopt, wegstroomt. De bestaande verbinding tussen deze waterloop en de gracht moet dan verwijderd worden.

G De stuw in de Voordeldonkse Broekloop ter hoogte van de kasteelgracht (stuw 87b) wordt vernieuwd.

De uitvoerbaarheid van de hierboven beschreven veranderingen is afhankelijk van beschikbare ruimte en de afvoer van hemelwater van de kassen. Daarnaast moet verder bekeken worden welke oppervlakken verhard terrein nodig zijn om het waterpeil in de gracht voldoende op niveau te houden. (bron: waterschap)

- de kerstdennen aanplant van dhr Loomans maakt plaats voor een weide en functioneert, eventueel met de door de SBKA verworven akker van dhr Strik, als noodbergingsgebied,
- bij de uitwerking dient het plan door het waterschap getoetst te worden aan de waterhuishoudkundige eisen betreffende de agrarische percelen rondom het kasteel. Het plan kan niet worden uitgevoerd wanneer er negatieve gevolgen ontstaan voor de afwatering van de percelen van de betreffende agrarische ondernemers J. Leenders, J. Mennen en L. Vlemmix.

Het is duidelijk dat het plan Moors alleen kan worden uitgevoerd met medewerking van alle hier genoemde partijen.

Uitbreiding agrarisch bedrijf de heer Vlemmix

De boerderij op de Voorste Heusden van dhr Vlemmix is voorzien van enkele moderne stallen. Hier is een extra veestal gewenst. Het betreft - in afwijking van de gebruikelijke loopstallen - een potstal. De stalling is qua formaat bijna zo groot als de andere stallen en betreft een modern bouwvolume van ca 60 bij 30 meter. Deze omvang heeft tot gevolg dat de ruimte voor deze stal zeer waarschijnlijk gevonden zal moeten worden buiten het huidige boerenerf, op gronden die zijn aangewezen als historische buitenplaats. De inpassing van een dergelijk bouwvolume vergt veel inspanning. Dit betekent dat bij de uitwerking van dit project nauwkeurig zal moeten worden gekeken naar de situering, het bouwvolume en de vormgeving van de schuur. Ter compensatie van de uiteindelijke realisering van deze schuur is dhr Vlemmix bereid, tegen volledige vergoeding van de meerkosten, zorg te dragen voor de landschappelijke inpassing van het nieuwe bouwvolume en garandeert hij bovendien de (her)openstelling van de zuidelijke Kasteellaan voor uitsluitend wandelaars (die middels een bordje zullen worden opgeroepen het vee niet te laten ontsnappen). Deze openstelling zal pas plaatsvinden nadat en zodra de potstal is gerealiseerd.

Overige projecten

Gemeente Asten

Landschappelijke beplantingen
doel: versterken en instandhouden van de groenstructuur van het kasteellandschap
trekker: Gemeente
betrokkenen: eigenaren buitengebied, Stichting, Brabants Landschap

Erfbeplantingen
doel: verbeteren van de landschappelijke inpassing van erven in het kasteellandschap
trekker: Gemeente
betrokkenen: eigenaren buitengebied, Stichting, Brabants Landschap

Recreatieve routestructuren
doel: verbeteren van de toegankelijkheid van het kasteellandschap en het inrichten van aantrekkelijke routes in relatie tot de cultuurhistorische kwaliteiten.
trekker: Gemeente betrokkenen: eigenaren buitengebied, Stichting, VVV, STAA, ANWB, IVN

Inpassing Glastuinbouw
doel: verbeteren van de landschappelijke inpassing van de glastuinbouw in het kasteellandschap
trekker: Gemeente
betrokkenen: tuinders, Stichting, dhr Loomans
initiatief: Plan Moors

Pachtboerderijen
doel: verbeteren van de herkenbaarheid van de locaties van voormalige pachtboerderijen van het kasteellandschap
trekker: Gemeente
betrokkenen: betrokken eigenaren, Stichting, VVV, STAA, heemkundekring

Waterschap Aa en Maas

Waterberging

doel:	opvangen piekafvoeren afkomstig uit bovenstroomsegebieden en glastuinbouw
trekker:	Waterschap
betrokkenen:	eigenaren buitengebied, Stichting
initiatief:	Plan Moors

Voordeldonksche Broekloop

doel:	verbeteren zichtbaarheid en ecologische betekenis; vernieuwing stuw en brug
trekker:	Waterschap
betrokkenen:	Gemeente, eigenaren buitengebied, Stichting

Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten

De algemene coördinatie berust bij de projectleider (dhr Gommans) maar zal op onderdelen door andere (tussen haakjes genoemde bestuursleden van de Stichting worden ingevuld.

Inrichting entreezone

doel:	verkrijgen van een representatieve entree
trekker:	Stichting (dhr Van de Weijer en mw Hurkmans), dhr Loomans
betrokkenen:	Gemeente, Provincie, Rijksdienst, dhr Vlemmix

Herinrichting binnenplaats

doel:	eenheid uitstralende binnenplaats
trekker:	Stichting (dhr en mw Crooymans), dhr Loomans
betrokkenen:	Rijksdienst

Herinrichting groen tussen de grachten, op ruïne-eiland en in bos

doel:	verwijdering opstallen, verbetering toegankelijkheid en transparantie
trekker:	Stichting (dhr Manders en mw Van Bommel)
betrokkenen:	Gemeente, dhr Loomans

Beheer- en onderhoudsplan beplantingen kasteelterrein

doel:	beheer en onderhoud
trekker:	Stichting (dhr Manders en mw Van Bommel)
betrokkenen:	Stichting Particulier Historische Buitenplaatsen, dhr Loomans

Herininrichting Kasteelbos (paviljoen)

doel:	herstel samenhang, ontwerp en bouw tuinpaviljoen
trekker:	Stichting (dhr en mw Gommans)
betrokkenen:	Gemeente, Provincie, Rijksdienst

Ontwikkeling erfgoededucatie

doel:	ontwikkeling lesbrieven en verbetering leesbaarheid
trekker:	Stichting (dhr en mw Gommans)
betrokkenen:	lokale basisscholen, archieven, heemkundekring

Consolidatie ruïne

doel:	consolidatie ruïne
trekker:	Stichting (dhr Ten Hove en mw Dekker)
betrokkenen:	Gemeente, Rijksdienst

Inrichtingsplan ruïne-eiland

doel:	verbetering transparantie en veiligheid; onderzoek naar verder uitgraven kelder
trekker:	Stichting (dhr Ten Hove en mw Dekker)
betrokkenen:	Gemeente

Voorzieningen podiumfunctie

doel:	aanbrengen stroomvoorziening rondom ruïne
trekker:	Stichting (dhr Ten Hove en mw Dekker)
betrokkenen:	-

Kunstproject

doel:	gebruik van kasteel als artistiek podium
trekker	Stichting (dhr Ten Hove en mw Dekker)
betrokkenen:	lokale (beeldend) kunstenaars

Oprichting Stichting Landgoed Asten (op termijn)

doel:	algemene coördinatie, ontwikkeling en beheer, acquisitie en besteding fondsen t.b.v. landgoed
trekker	Stichting, Gemeente
betrokkenen:	eigenaren buitengebied

Individuele projecten

Herinrichting tuinen noordzijde

doel:	verbeteren transparantie
trekker:	dhr Loomans
betrokkenen:	Stichting, Gemeente

Schaapskooien

doel:	renovatie en nieuwbouw van een tweetal schaapskooien ten westen van het kasteelcomplex
trekker:	dhr Mennen en dhr Loomans
betrokkenen:	Gemeente, Stichting, heemkundekring

Colofon

Bosch-Slabbers
Tuin- en Landschapsarchitecten
Parkstraat 29
6828 JC Arnhem
T 026 44 27 154
F 026 44 31 639
I www.bosch-slabbers.nl

Vlaardingerbroek & Wevers
Oudegracht 187g
3511 NE Utrecht
T 030 2341163

Historisch Onderzoeksbureau Kleioskoop
Adviezen, diensten en producten op het gebied van erfgoededucatie
Drs. B.M.A. Beenackers-Heeren
Admiraal Helfrichstraat 10
9801 EM Zuidhorn
T 0594- 503365
F 0594- 504637
E kleioskoop@planet.nl

Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten
Jos Gommans
Kasteellaan 5
5725 AD Heusden gem. Asten
T 0493 698850

Bewoners-participanten: L. van Bommel, E. Crooymans, J. Crooymans, J. Gommans, M. Gommans, R. ten Hoven, S. Dekker, H. Hurkmans, J. Leenders, R. Loomans, R. Manders, J. Mennen, P. Moors, P. Nelissen, L. Vlemmix, C. van de Weijer.